

GALA gemeentebeeld Dalfsen

Cijfermatige onderlegger bij plan van aanpak GALA

Juni 2023

www.ggdijsselland.nl

Doel

Dit GALA-gemeentebeeld geeft inzicht in:

- Prognose van en ontwikkelingen in de bevolking van de gemeente
- Kenmerken van de bevolking van de gemeente op het gebied van gezondheid en welzijn aan de hand van de GALA-doelen.

Het gemeentebeeld is een middel om te komen tot beter zicht op de gemeentelijke opgaven en om over in gesprek te gaan met samenwerkingspartijen in de gemeente (het 'duiden' van de cijfers). Gemaakte afspraken en toegekende acties worden opgenomen in het GALA plan van aanpak.

Het GALA-gemeentebeeld is opgesteld op basis van data uit de Gezondheidsmonitoren van GGD IJsselland (www.ijssellandscan.nl), aangevuld met beschikbare openbare data (o.a. www.regiobeeld.nl en www.waarstaatjegemeente.nl)
De resultaten van de tussentijdse Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 zijn recent gepubliceerd. Bij grote veranderingen tussen 2020 en 2022 wordt het vermeld in de tekst.

Inhoudsopgave

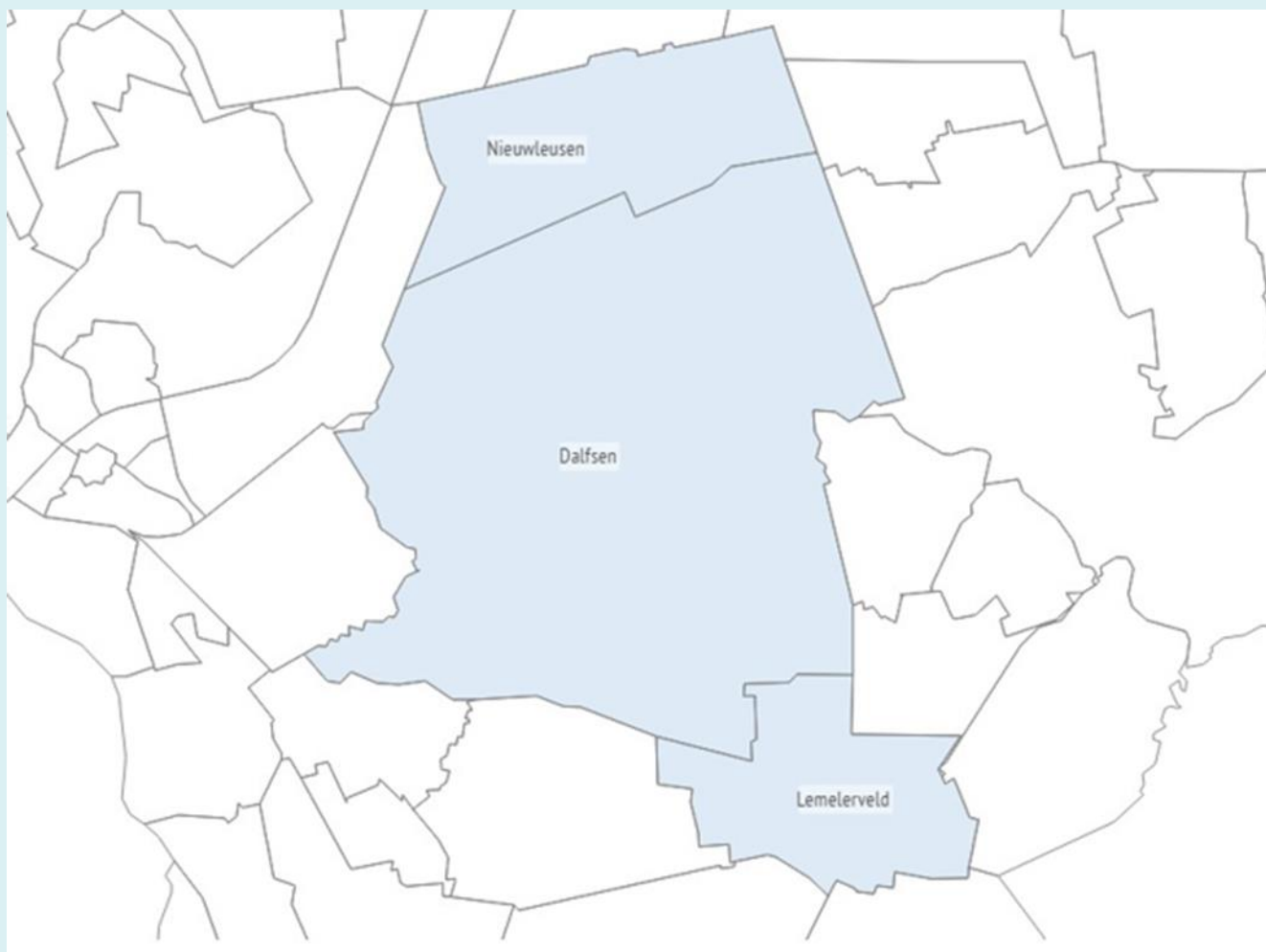
Demografische ontwikkelingen

GALA-gezondheidsdoelen:

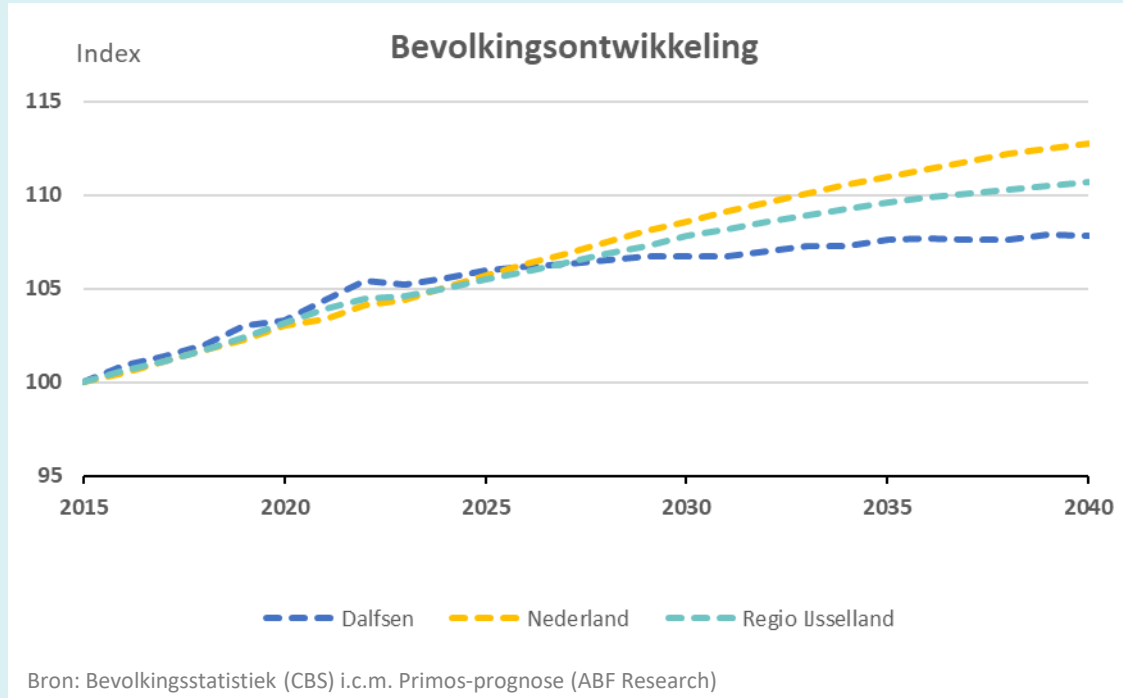
- A. Terugdringen van gezondheidsachterstanden (o.a. **SES-WOA, Kansrijke Start**).
- B. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten (incl. **luchtkwaliteit**).
- C. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis (o.a. **sociale contacten, vrijwilligerswerk, mantelzorg en eenzaamheid**).
- D. Een gezonde leefstijl (o.a. **overgewicht, bewegen, alcoholgebruik, roken en drugsgebruik**).
- E. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid (o.a. **angst&depressie, stress**).
- F. Vitaal ouder worden (o.a. **valpreventie en zingeving**).

Indicatoren Dalfsen vs. kernen

Kernen in de gemeente Dalfsen

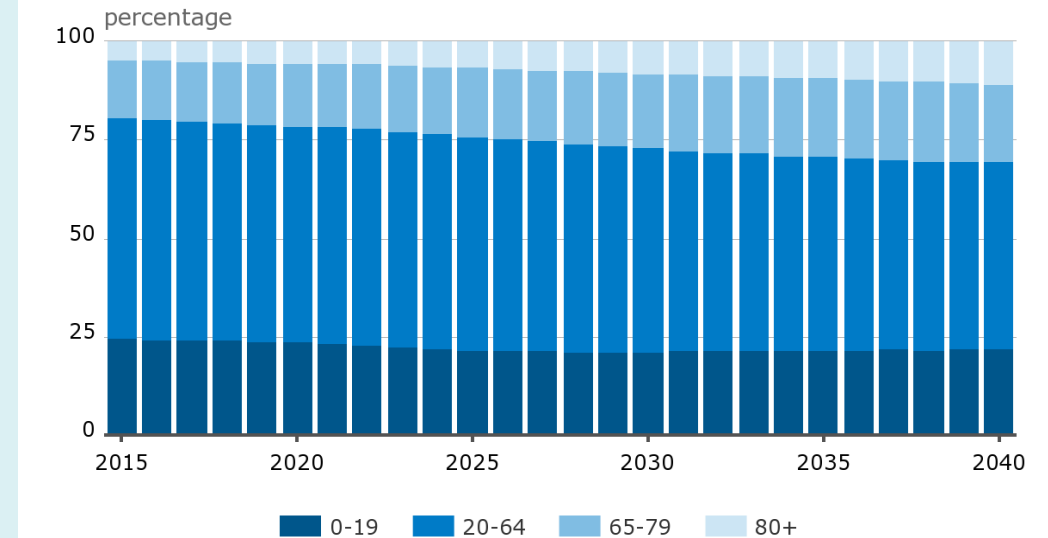

Demografische ontwikkelingen

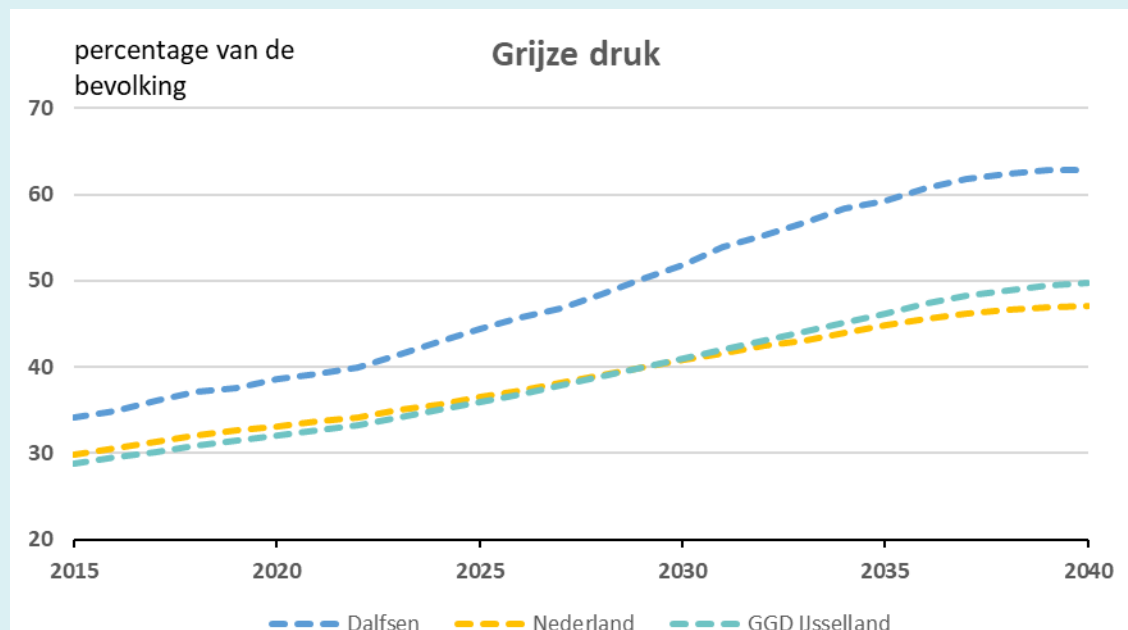
In de gemeente Dalfsen stijgt het **aantal inwoners** vanaf 2023 met 3% tot 29.850 inwoners in 2040. In de regio IJsselland en in Nederland is de stijging sterker (respectievelijk +6% en +8%).

Leeftijdsopbouw Dalfsen

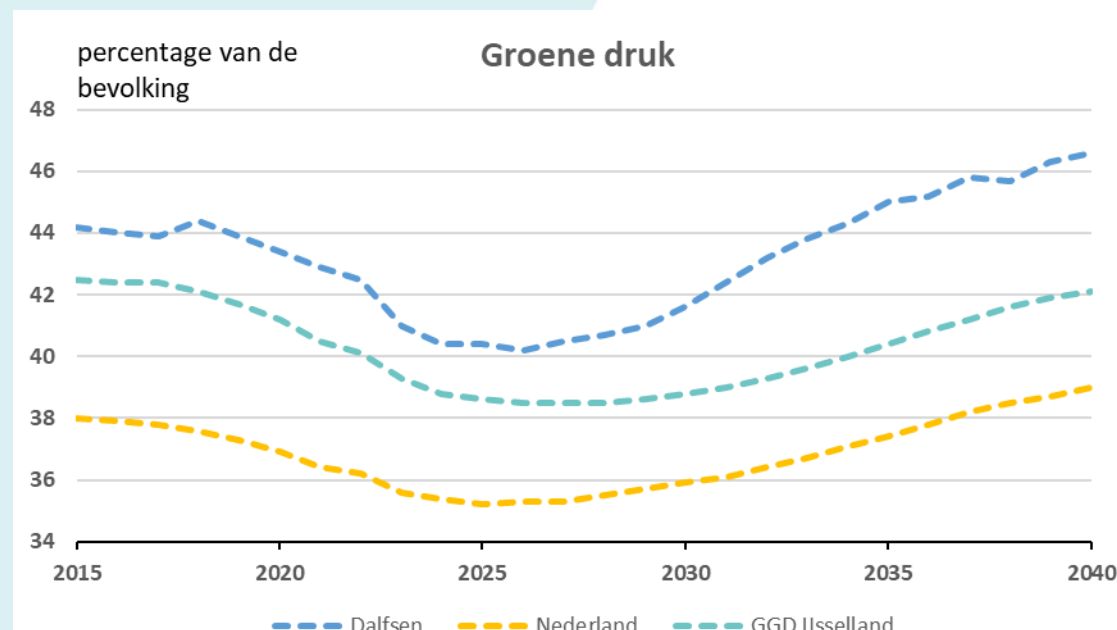
In de periode 2023 – 2040 neemt in de gemeente Dalfsen het aandeel **inwoners van 65-79 jaar** toe van 17% naar 20% en het aandeel van de groep **inwoners ouder dan 80 jaar** stijgt van 6% naar 11%.

Demografische ontwikkelingen

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research), bewerking RIVM

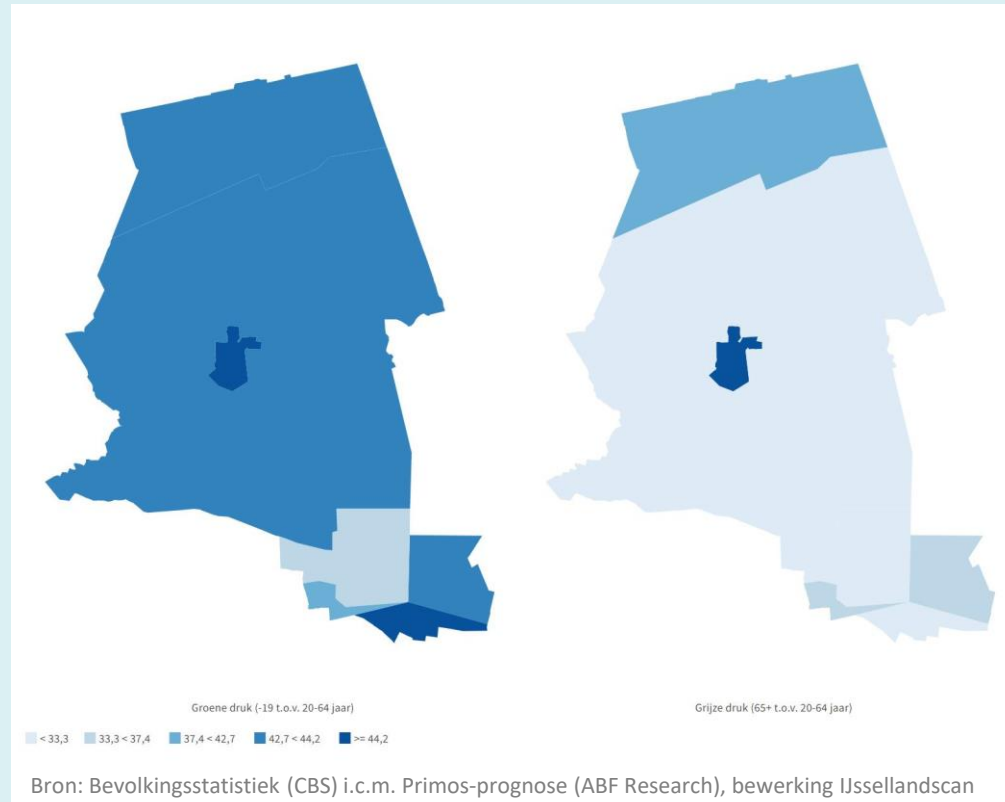
Het aandeel 65-plussers in de gemeente Hardenberg stijgt van 23% in 2023 naar 30% in 2040. Samen met een daling in het aandeel 20-64-jarigen zorgt dit voor een stijging van de **grijze druk***. De grijze druk en de stijging van de grijze druk is in de gemeente Dalfsen groter dan in de regio en Nederland.

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research), bewerking RIVM

Na eerst een daling, is er vanaf 2026 een stijging van de **groene druk*** in de gemeente Dalfsen. De groene druk is sterker in de gemeente Dalfsen dan in de regio en Nederland.

Demografische ontwikkelingen

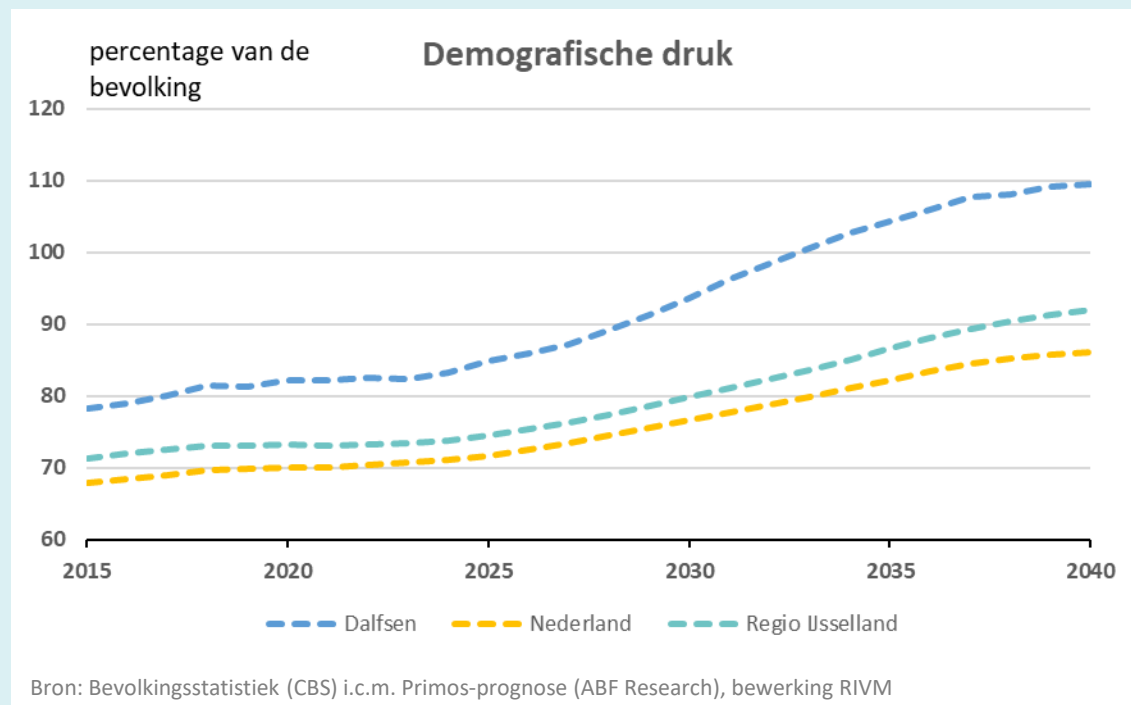

De grijze* en groene* druk verschilt per postcodegebied in de gemeente Dalfsen (2021). In postcodegebied 'Dalfsen Kern' is de grijze druk het hoogst (55%). De groene druk is het hoogst in postcodegebied Lemelerveld Zuid-Oost (50%), terwijl de grijze druk daar het laagst is (17%).

***Grijze druk** is de verhouding tussen het aantal 65-plussers (de ouderen) en het aantal 20-tot 65-jarigen (de 'productieve' leeftijdsgroep)

***Groene druk** is de verhouding tussen het aantal 0-tot 20-jarigen (de jeugd) en het aantal 20-tot 65-jarigen (de 'productieve' leeftijdsgroep)

Demografische ontwikkelingen

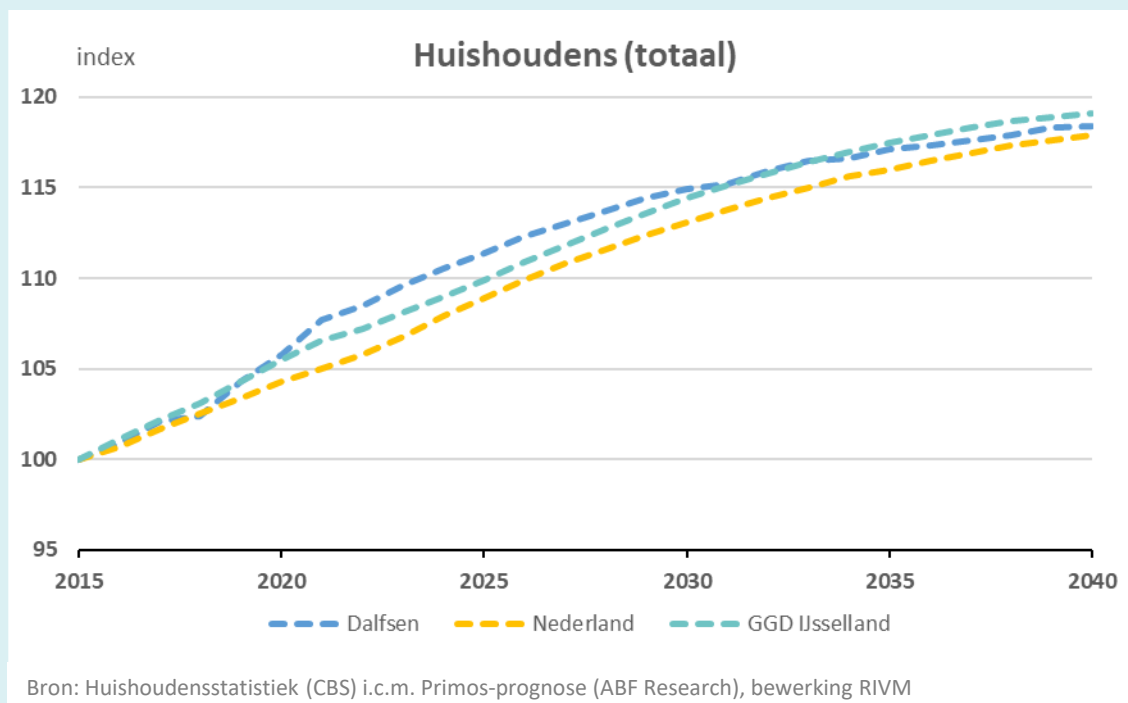

De **demografische druk** geeft inzicht in de verhouding tussen het niet-werkende deel van de bevolking en het werkende deel van de bevolking.

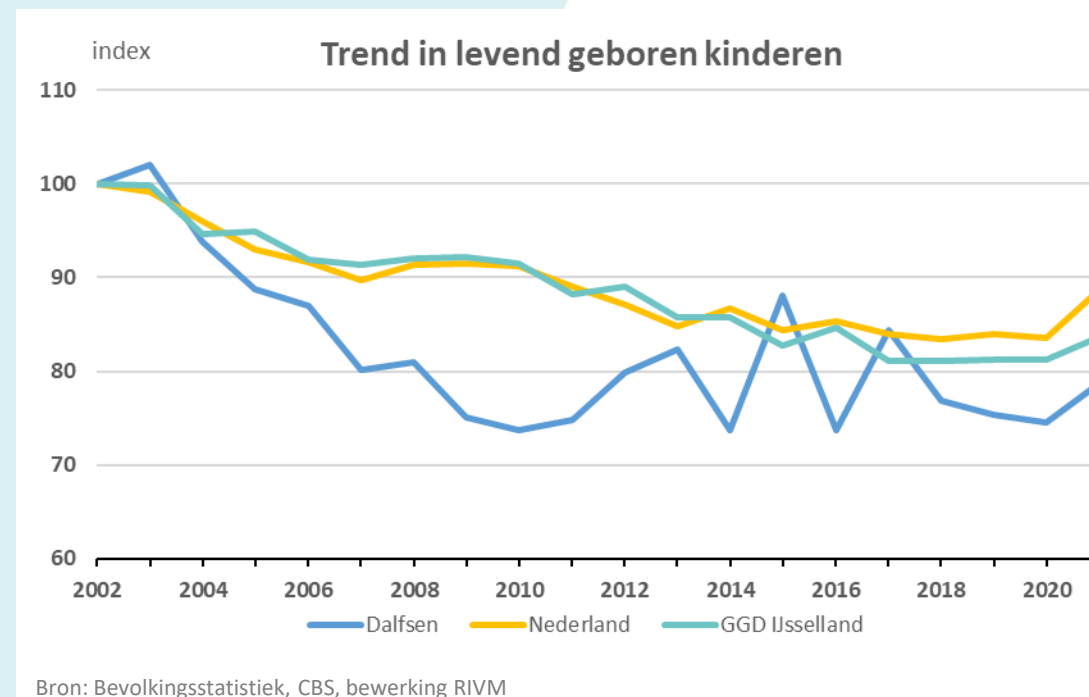
De groep werkenden is dus klein t.o.v. de niet-werkende ouderen en jeugdigen.

De demografische druk in de gemeente Dalfsen is hoger dan in de regio en Nederland en stijgt nog tot 109% in 2040. Dit zorgt voor een **hoge zorgdruk** voor de 20-tot 65-jarigen.

Demografische ontwikkelingen

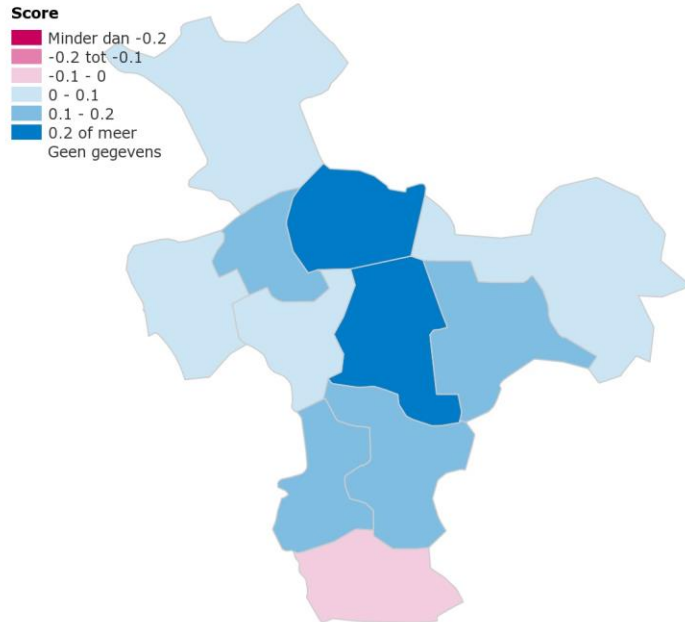
Het aantal **huishoudens en eenpersoonshuishoudens** in de gemeente Dalfsen stijgt tussen 2023 en 2040 met 9%. Dit zorgt voor een **grotere vraag naar woningen**. 45% van de 65-plussers en 53% van de 80-plussers **woont in 2040 alleen**.

In de gemeente Dalfsen is het **geboortecijfer** tussen 2003 en 2010 gedaald, daarna fluctueert het sterk. Het geboortecijfer in de gemeente Dalfsen is lager dan in de regio en Nederland.

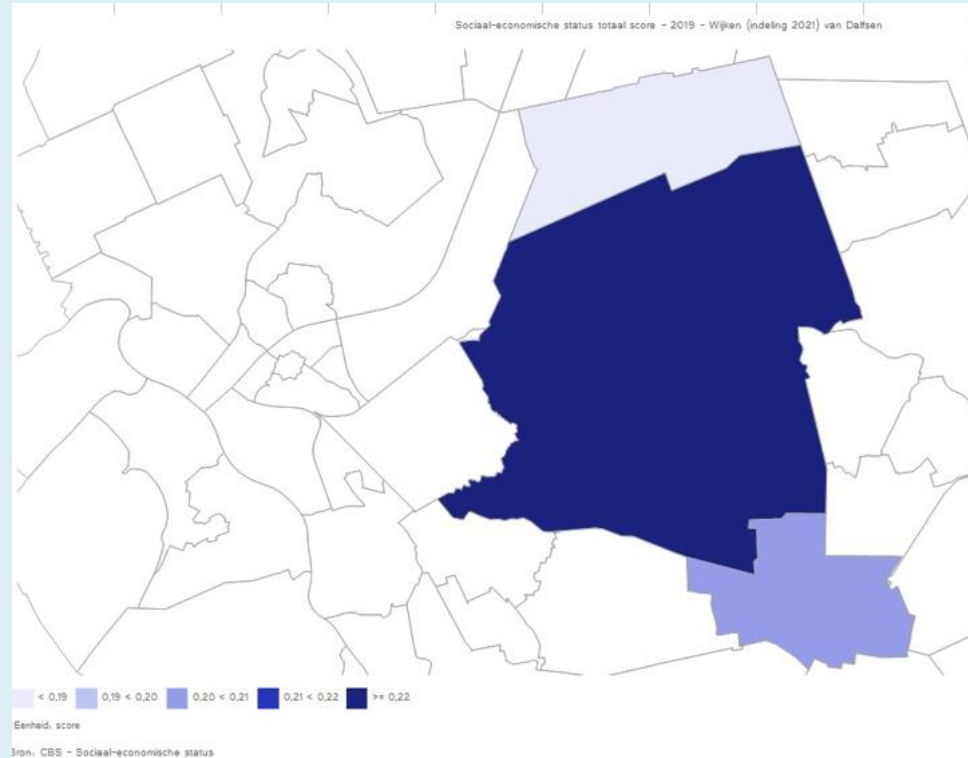
Gezondheidsachterstanden

SES-WOA in 2019

Bron: CBS

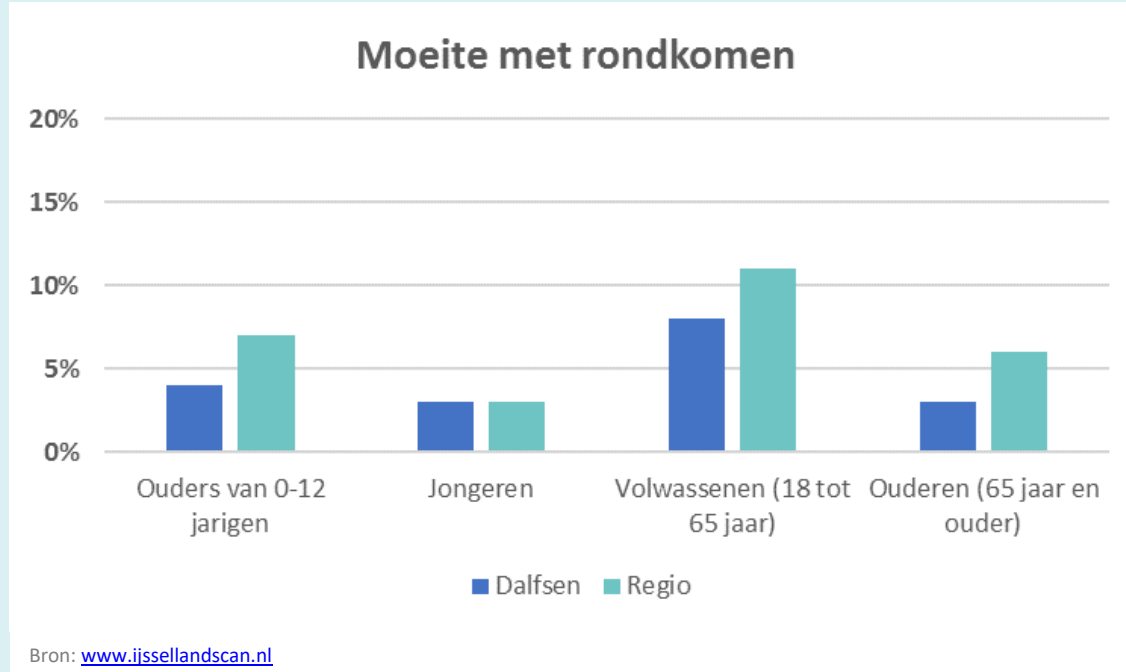
De gemeente Dalfsen ligt hoger dan het landelijk gemiddelde als het gaat om **SES-WOA** (2019).

Binnen de gemeente Dalfsen zijn er verschillen in de SES-WOA score (2019). In de kern Nieuwleusen ligt de SES-WOA score het laagst.

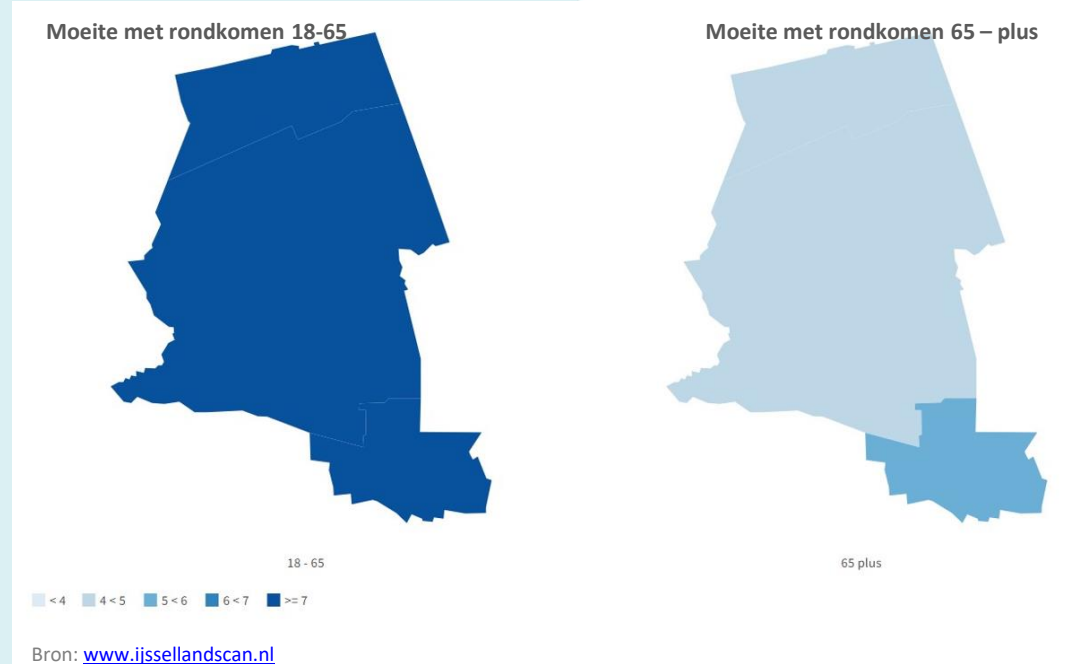
Gezondheidsachterstanden/-verschillen zijn verschillen tussen groepen mensen qua levensverwachting, aantal gezonde jaren en ervaren gezondheid. Er zijn veel factoren van invloed op deze gezondheidsverschillen. Een van die factoren is sociaaleconomische status. De **sociaaleconomische status (SES-WOA)** is bepaald door het CBS op basis van gegevens over financiële welvaart (W), opleidingsniveau (O) en recent arbeidsverleden (A). Bij een hogere score zijn de inwoners welvarender en/of hoger opgeleid en/of langduriger aan het werk.

Gezondheidsachterstanden

Het percentage inwoners dat in 2020 moeite had met rondkomen van het huishoudinkomen ligt in de gemeente Dalfsen op 7%. Dat is wat lager dan in de regio (10%). In 2022 is het percentage inwoners van 18 jaar en ouder dat moeite heeft met rondkomen gestegen naar 15% (regio: 16%).

Het percentage ouders van jonge kinderen (4%) dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen ligt in 2021 wat lager dan in de regio (7%).

De verschillen tussen de kernen in Dalfsen zijn klein. In alle kernen ligt het percentage dat moeite heeft met rondkomen bij de volwassenen hoger dan bij de ouderen.

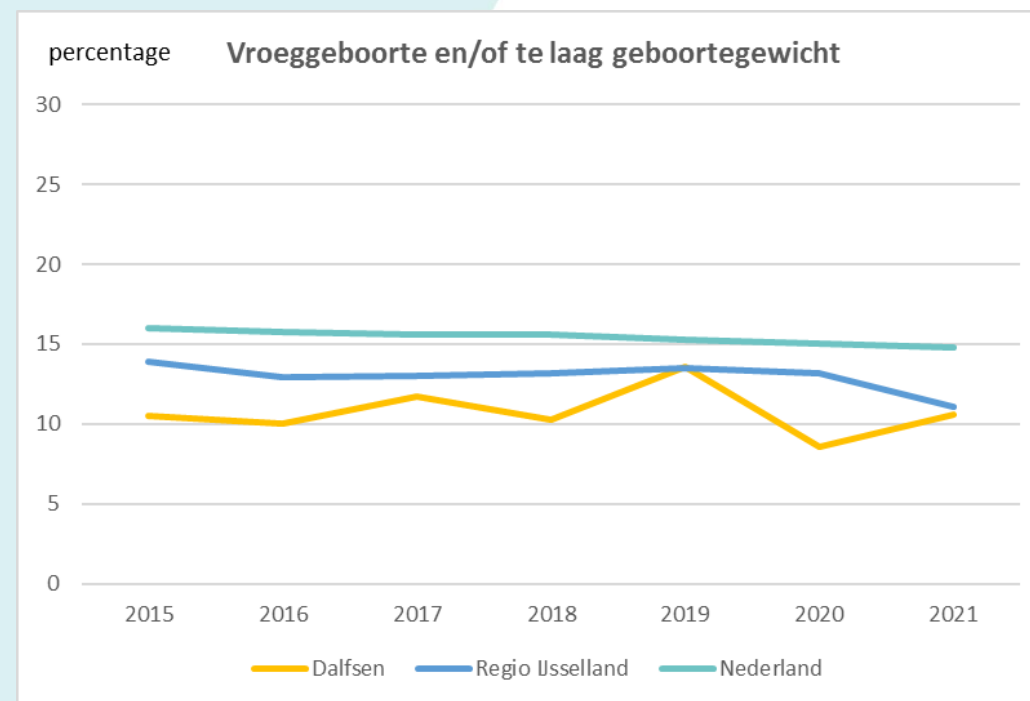
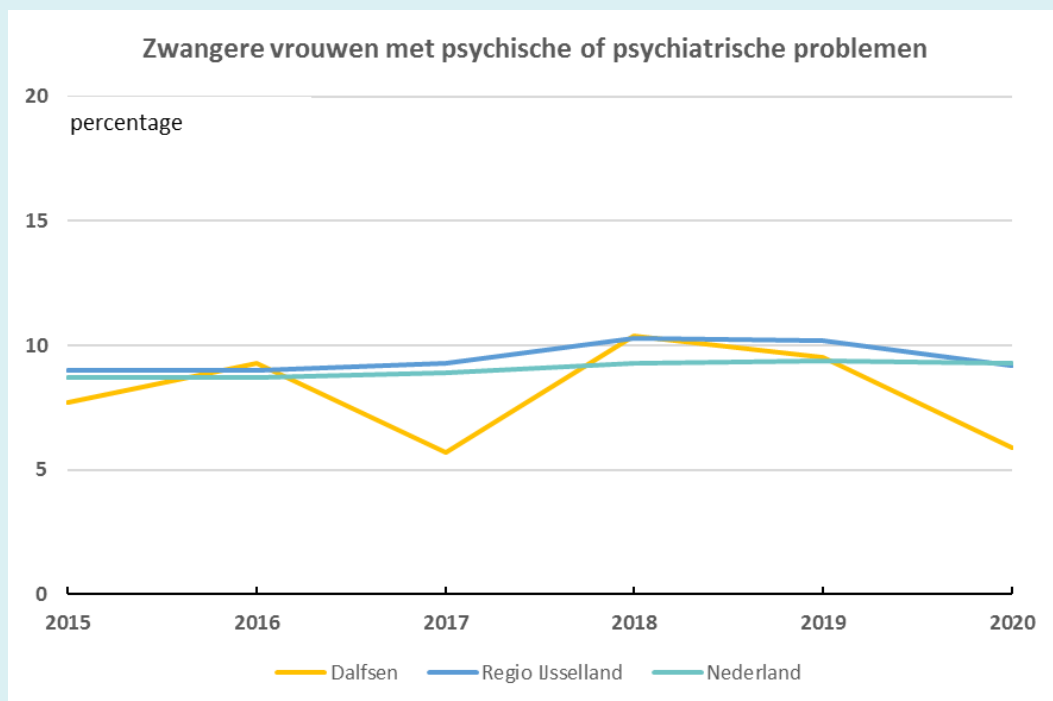
Gezondheidsachterstanden

	% vrouwen (19-45 jaar) die roken
Dalfsen	17,2%
Regio IJsselland	18,3%
Nederland	18,9%

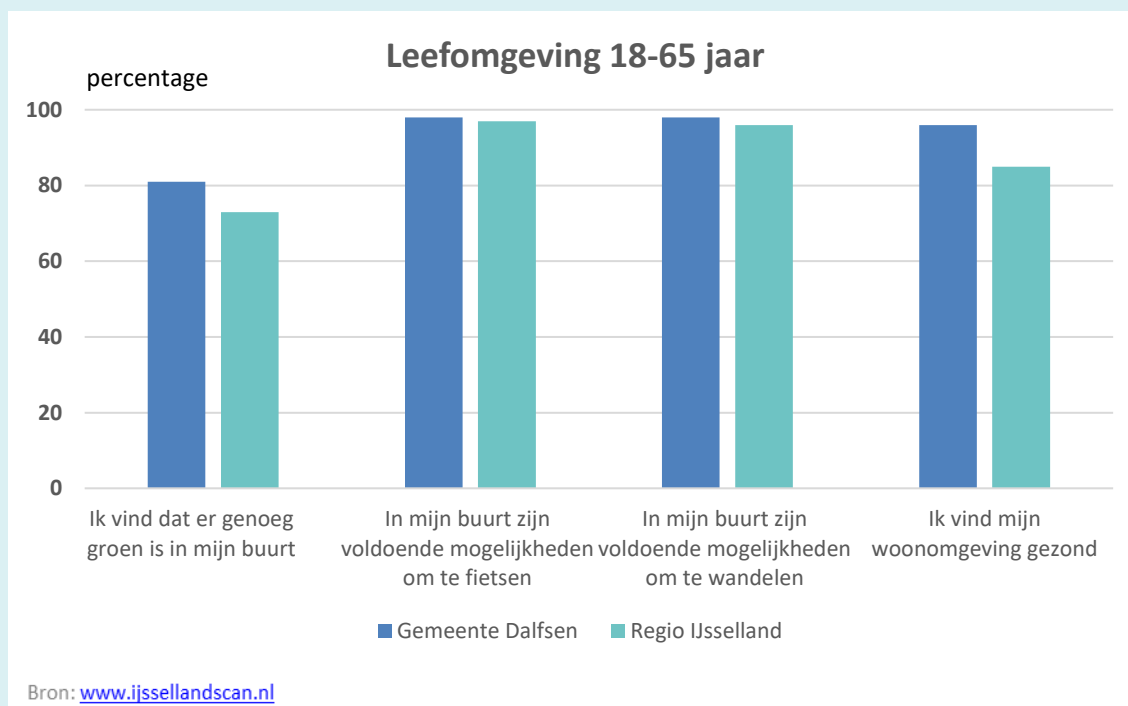
Drie indicatoren uit de **Indicatorenset Lokale Monitoring Kansrijke Start** zijn ingedeeld in de fasen van het Actieprogramma Kansrijke Start:

- Voor de zwangerschap: **Roken**
- Tijdens de zwangerschap: **Zwangere vrouwen met psychische of psychiatrische problemen**
- Na de geboorte: **Vroeggeboorte en/of te laag geboortegewicht**

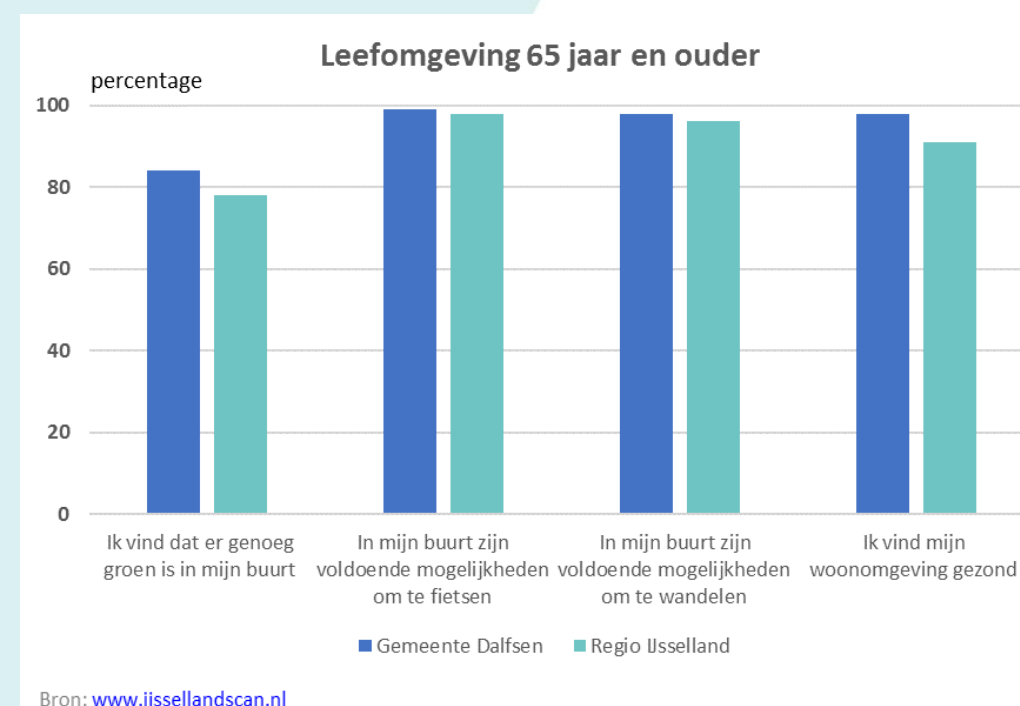
Deze indicatoren geven inzicht in een mogelijk kwetsbare situatie van vrouwen in de vruchtbare leeftijd, zwangeren en jonge ouders.

Een gezonde leefomgeving

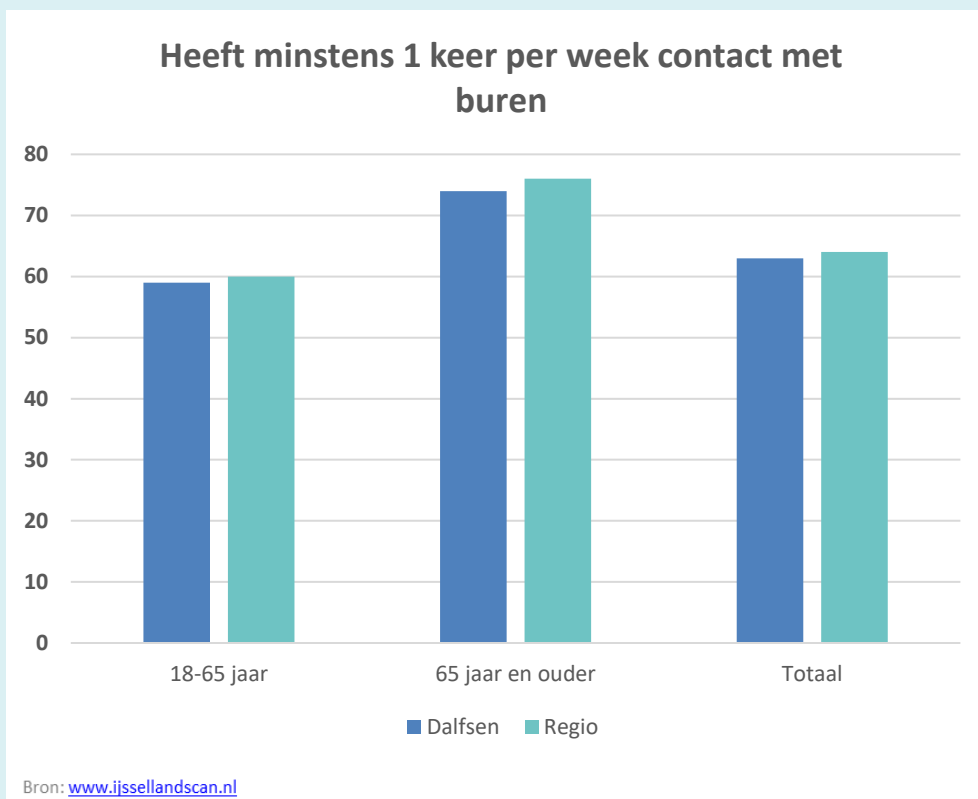

In de gemeente Dalfsen zijn inwoners (18-65 jaar) vaker positief over hun leefomgeving als het gaat om groene buurt en een gezonde leefomgeving. Het percentage inwoners dat hun **buurt groen** vindt ligt hoger (81%) dan in de regio (73%). Ook het percentage inwoners dat de **woonomgeving gezond** vindt ligt in Dalfsen (96%) hoger dan in de regio (85%).

Voor de inwoners van 65 jaar en ouder zien we eenzelfde verschil met de regio in vergelijking met de volwassen inwoners: Het percentage inwoners dat hun **buurt groen** vindt, ligt hoger in de gemeente Dalfsen (84%) dan in de regio (78%). Ook het percentage dat de **woonomgeving gezond** vindt is in Dalfsen (98%) hoger dan in de regio (91%).

Het versterken van de sociale basis

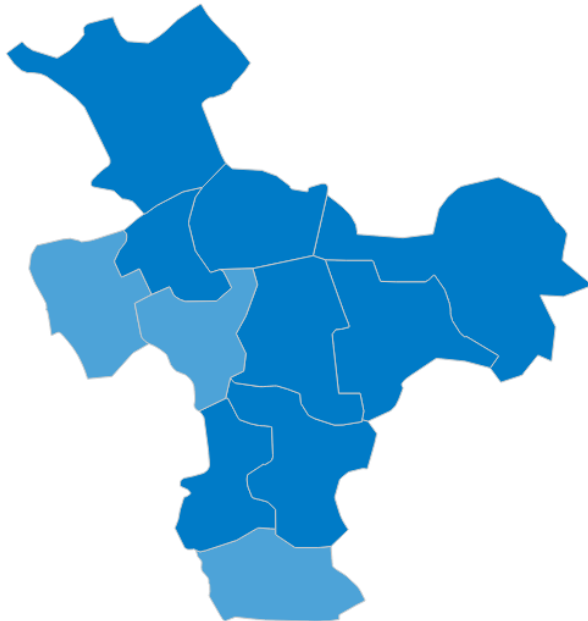
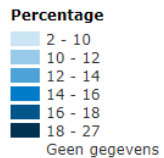

Contact met buren geeft (deels) inzicht in het sociale netwerk van inwoners.

In de gemeente Dalfsen heeft 63% van de inwoners (18 jaar en ouder) minstens 1 keer per week contact met buren. Dit percentage ligt gelijk met de regio. Bij de ouderen ligt dit percentage respectievelijk op 74% voor Dalfsen en 76% voor de regio. Van de volwassenen heeft 59% minstens 1 keer per week contact met buren (regio 60%).

Het versterken van de sociale basis – mantelzorg

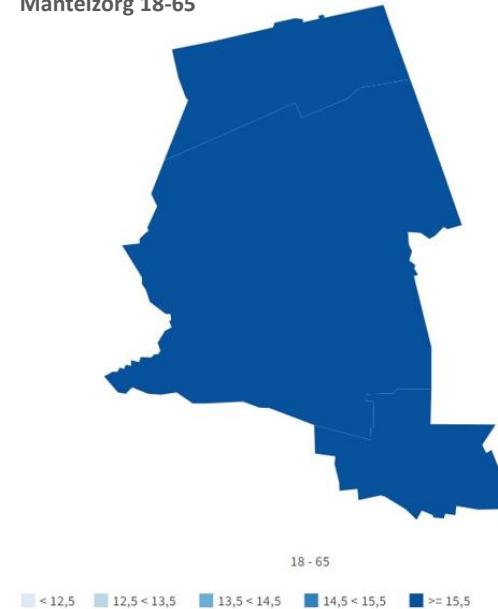
Sociaal kapitaal: Mantelzorger

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methode RIVM

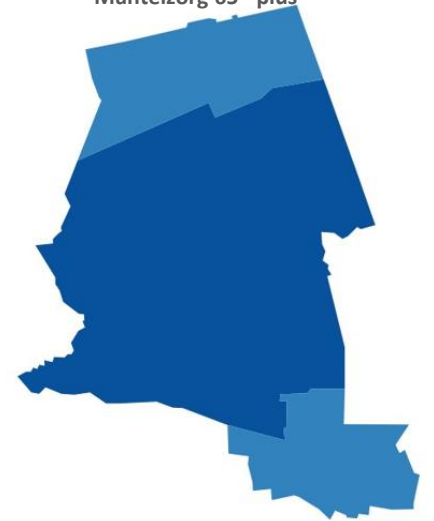
In de gemeente Dalfsen is 17% van de inwoners (18 jaar en ouder) mantelzorger (definitie: minimaal 3 maanden en/of minimaal 8 uur per week). Dit is iets hoger dan in de regio (14%).

Mantelzorg 18-65

Bron: www.ijssellandscan.nl

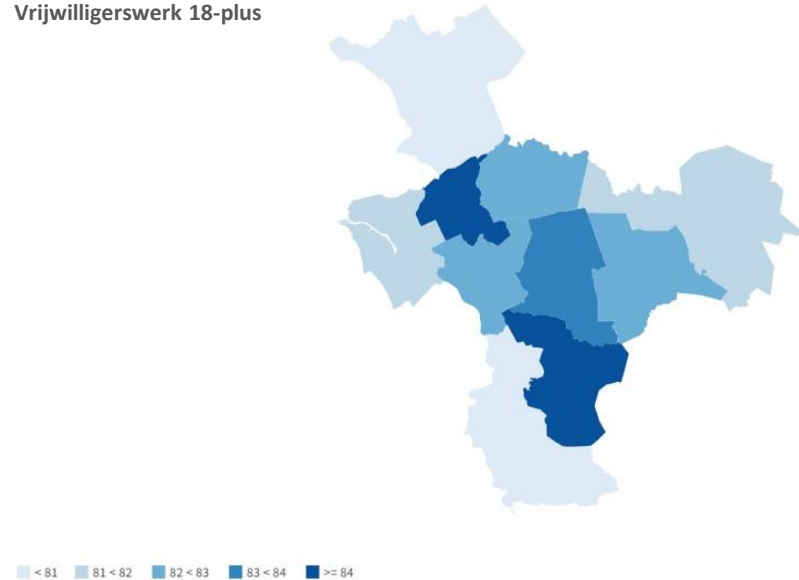
Mantelzorg 65 - plus

In de gemeente Dalfsen is 17% van de inwoners van 18-65 jaar **mantelzorger** en eveneens 17% van de 65-plussers. Er zijn geen verschillen tussen de kernen.

Het versterken van de sociale basis – vrijwilligerswerk

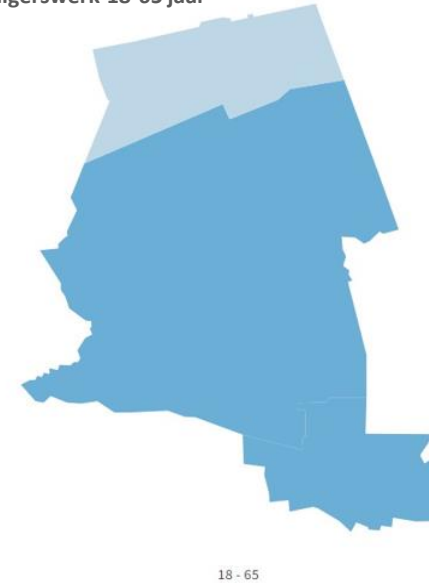
Vrijwilligerswerk 18-plus

Bron: www.ijsse-landscan.nl

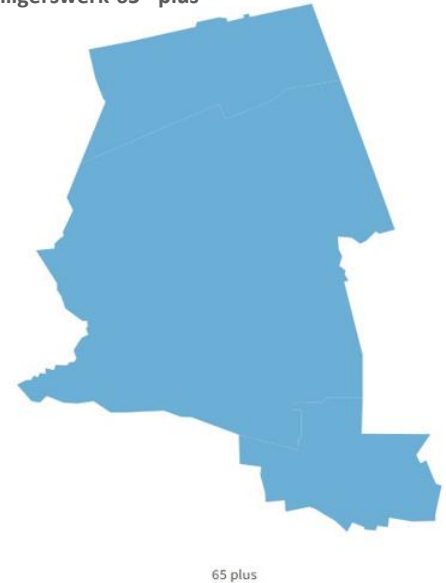
In de gemeente Dalfsen doet 38% van de inwoners van 18 jaar en ouder vrijwilligerswerk. Dit percentage is hoger dan in de regio (32%).

Vrijwilligerswerk 18-65 jaar

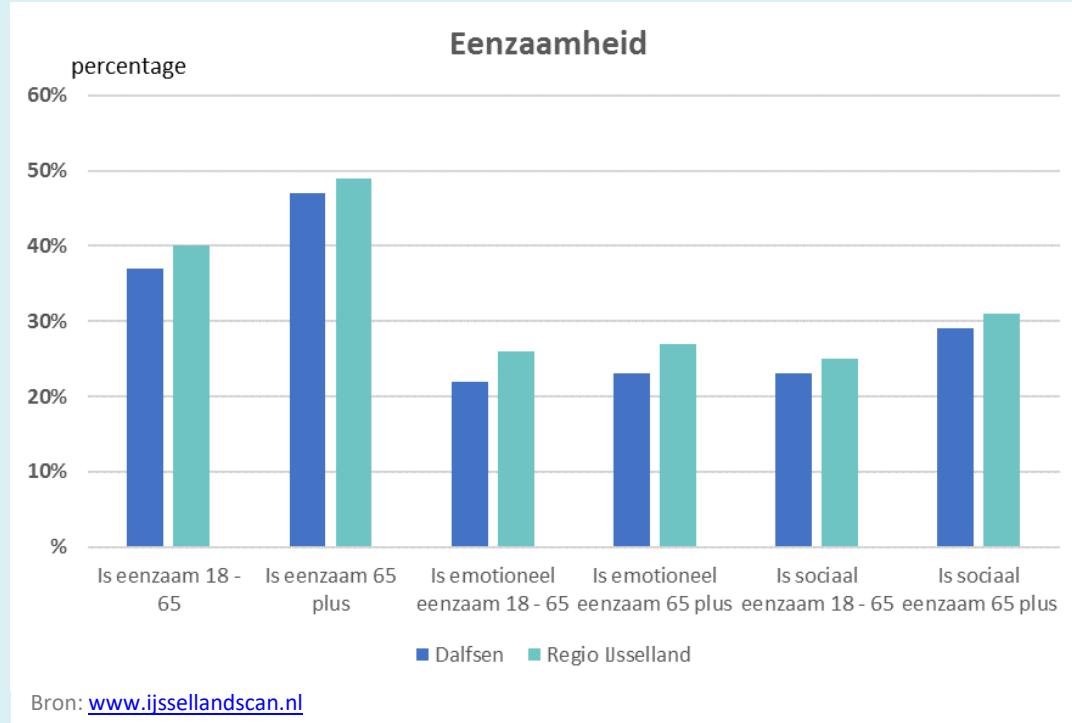
Bron: www.ijsse-landscan.nl

Vrijwilligerswerk 65 - plus

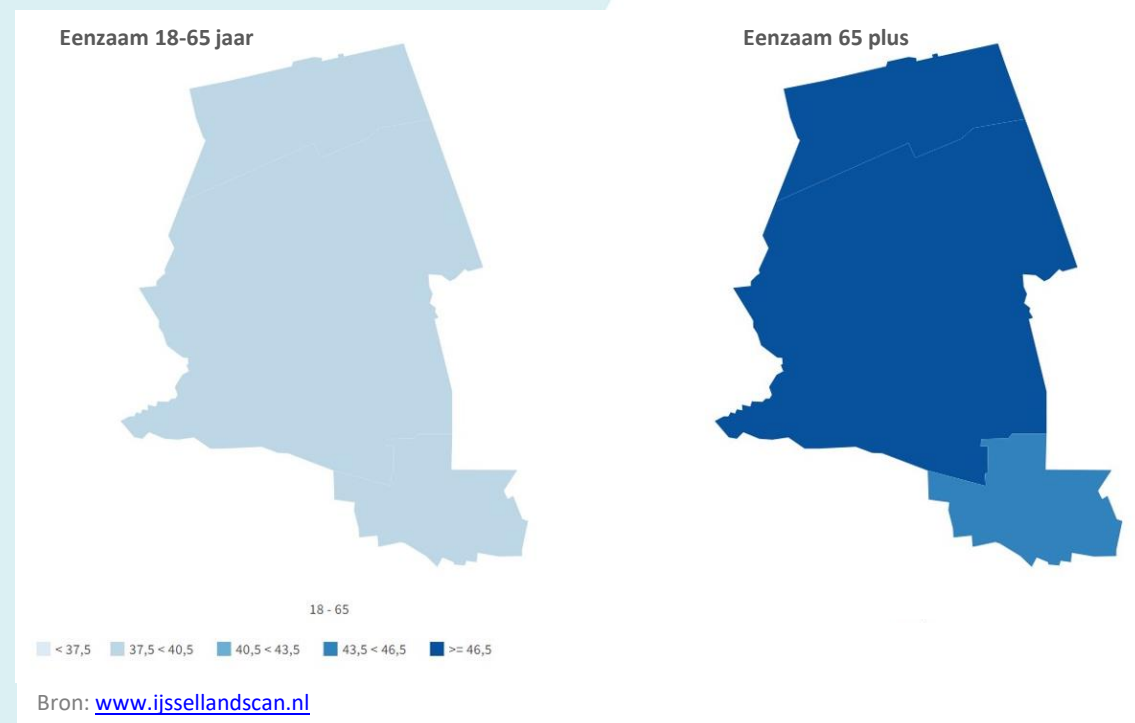
De verschillen tussen de wijken zijn zowel bij volwassenen als ouderen klein.

Het versterken van de sociale basis – eenzaamheid

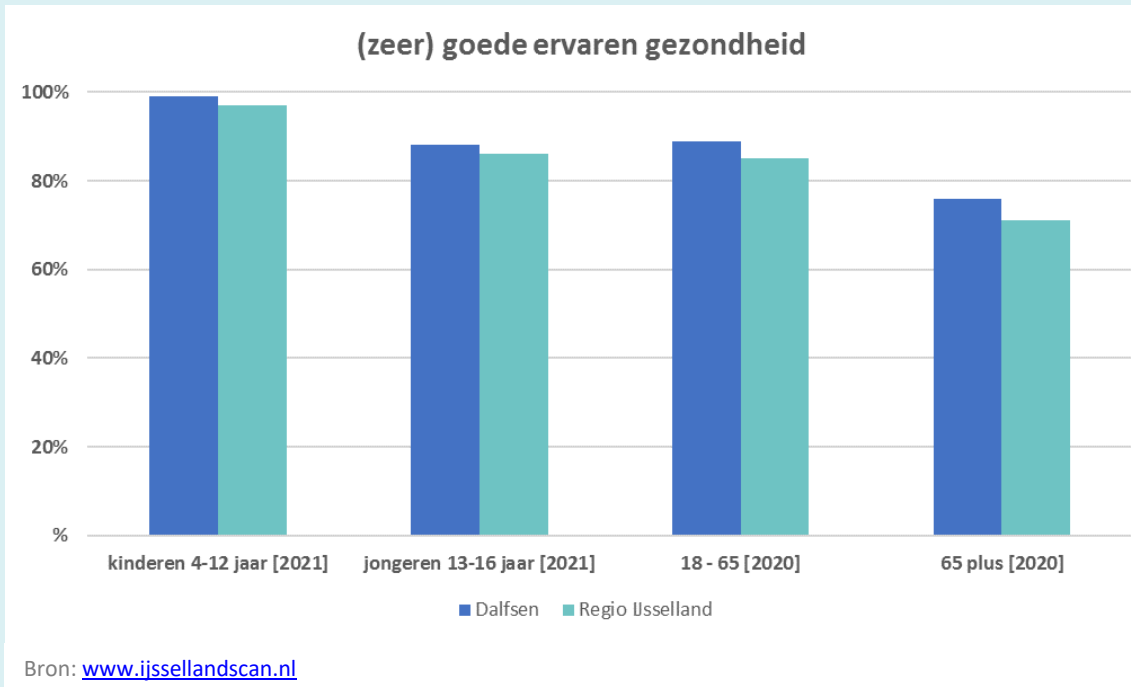
In de gemeente Dalfsen is 40% van de inwoners eenzaam, 37% van de 18 - 65 jarigen en 47% van de 65 plussers. 7% van de inwoners is (zeer) ernstig eenzaam. Sociaal eenzaam is 25% van de inwoners van de gemeente Dalfsen en 22% is emotioneel eenzaam.

Eenzaamheid laat een (licht) stijgende trend zien; van 36% in 2016, 40% in 2020 naar 43% in 2022. In 2022 is 10% (zeer) ernstig eenzaam.

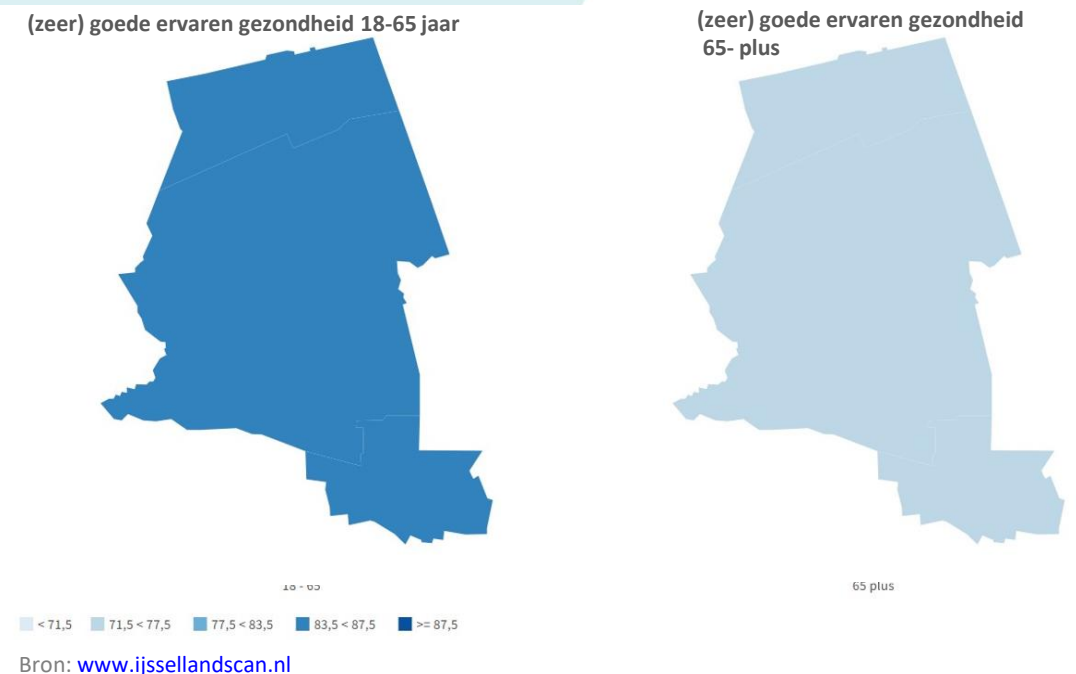

In de gemeente Dalfsen zijn er geen verschillen tussen de kernen. In alle kernen is het percentage volwassenen dat zich eenzaam voelt lager dan het percentage ouderen.

Een gezonde leefstijl – ervaren gezondheid

De meerderheid van de inwoners van de gemeente Dalfsen ervaart zijn/haar gezondheid als (zeer) goed. De percentages liggen bij volwassenen en ouderen hoger dan regionaal. Het percentage inwoners van 18 jaar en ouder met een (zeer) goede ervaren gezondheid is gedaald van 86% in 2020 naar 76% in 2022.

In de gemeente Dalfsen is er geen verschil in de ervaren gezondheid per kern. In alle kernen is het percentage 18-65 jarigen dat de gezondheid als (zeer) goed ervaart duidelijk hoger dan bij de 65-plussers.

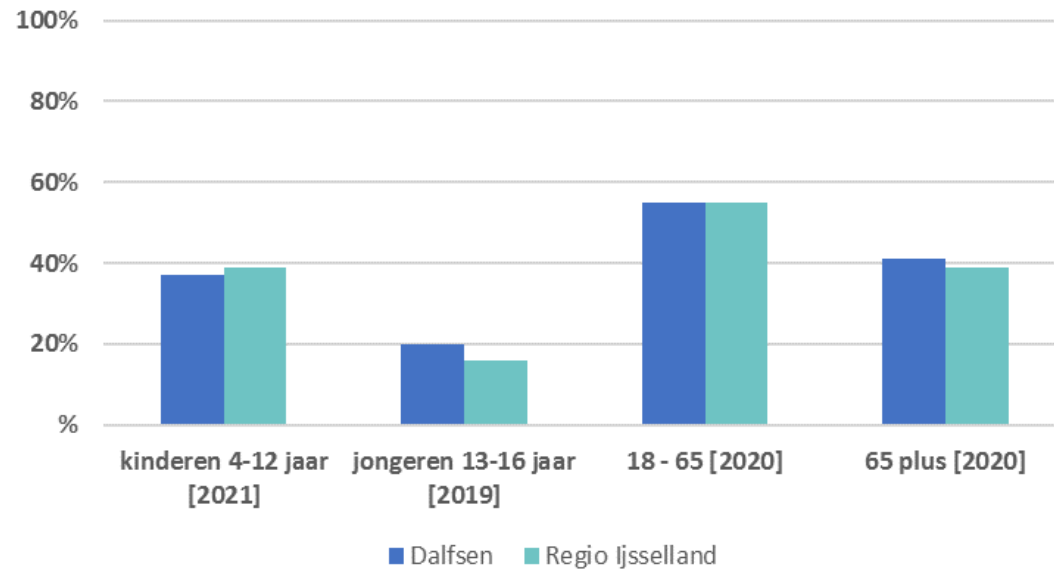
GALA
Gezond en Actief Leven Akkoord

IJsselland

Een gezonde leefstijl – bewegen

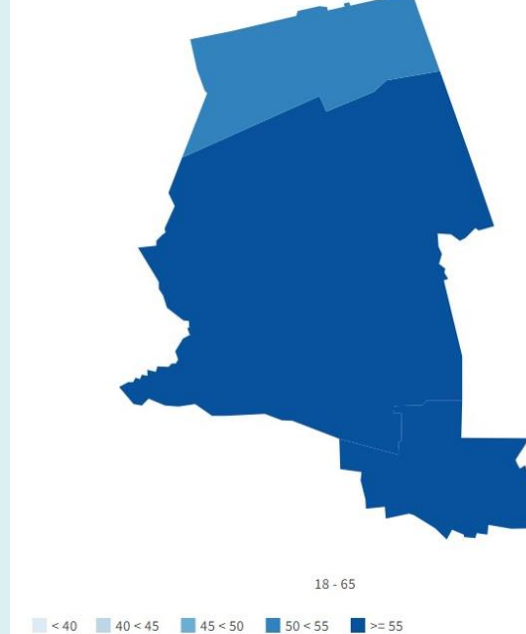
Voldoet aan de beweegnorm

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen ligt het percentage inwoners dat **voldoet aan de beweegnorm** op het regionale gemiddelde (49%). Jongeren (13-16 jaar) voldoen het minste aan de beweegnorm, maar ook bij de andere leeftijdsgroepen ligt het percentage ook nog onder de 60%.

Voldoen aan de beweegnorm 18-65 jaar

Bron: www.ijssellandscan.nl

Voldoen aan de beweegnorm 65 - plus

In Dalfsen zijn er kleine verschillen tussen de kernen in het percentage volwassenen (18-65) en ouderen (65-plus) dat **voldoet aan de beweegnorm**. In de kern Nieuwleusen voldoen wat minder inwoners aan de beweegnorm dan in de beide andere kernen.

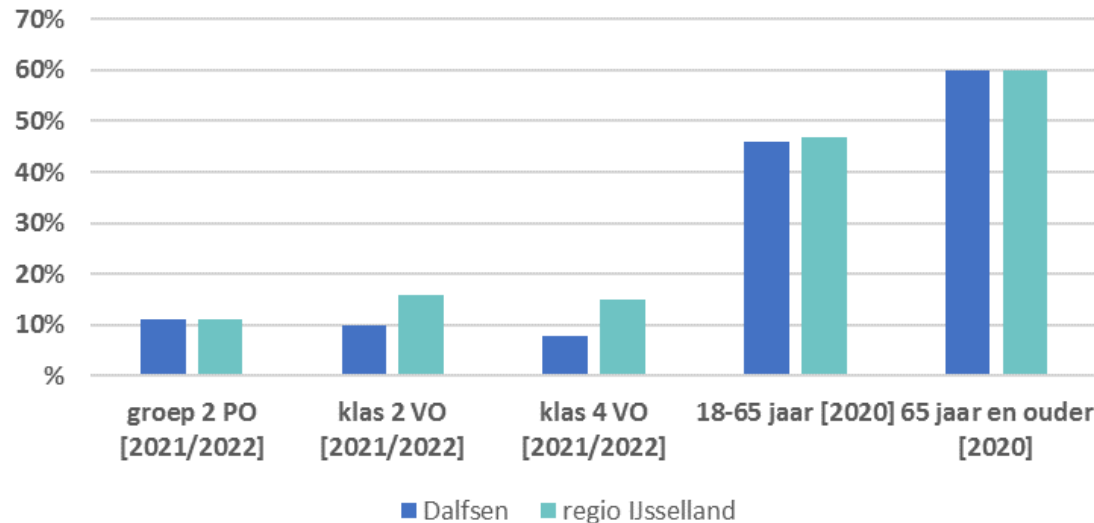
GALA
Gezond en Actief Leven Akkoord

IJsselland

Een gezonde leefstijl – overgewicht

Overgewicht incl. obesitas

Bron: www.ijssellandscan.nl

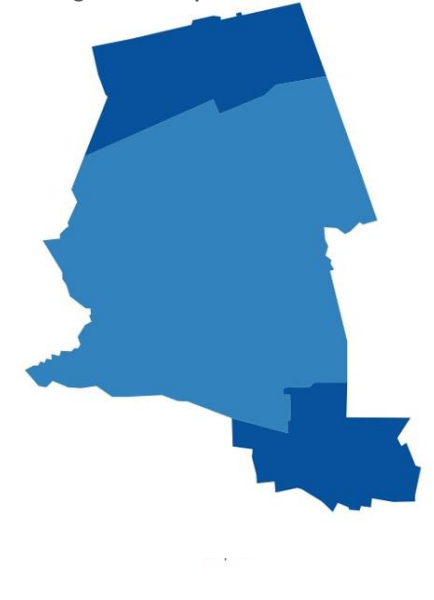
In de gemeente Dalfsen zijn de percentages inwoners met **overgewicht**, voor de verschillende leeftijdsgroepen, ongeveer gelijk aan de regionale percentages. Alleen op het voortgezet onderwijs lijkt het percentage wat lager dan in de regio. Overgewicht neemt toe met de leeftijd; van rond 10% bij kinderen en jongeren naar 46% onder volwassenen (18-65) en 60% onder ouderen (65+) in de gemeente Dalfsen.

Overgewicht 18-65 jaar

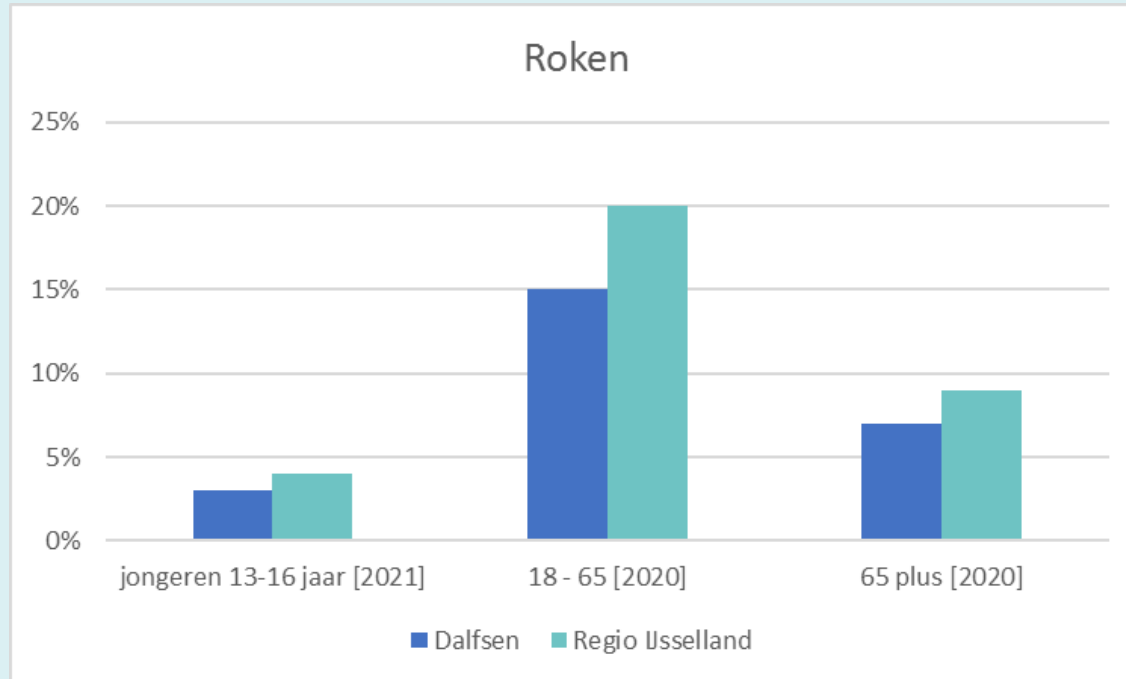
Bron: www.ijssellandscan.nl

Overgewicht 65- plus

In de gemeente Dalfsen is er weinig verschil in het percentage overgewicht per kern. In alle kernen is het percentage 18-65 jarigen dat overgewicht heeft lager dan bij de 65-plussers.

Een gezonde leefstijl – roken en drugs

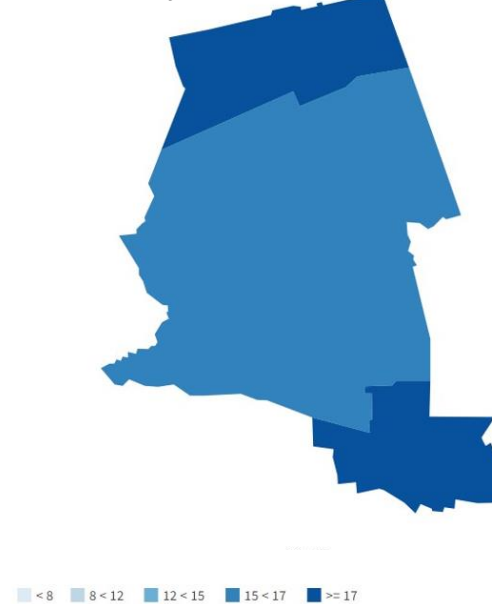

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen **rookt** 12% van de inwoners (18 jaar en ouder). Dat percentage is lager dan in de regio (17%). Van de jongeren in klas 2 en 4 rookt 3% wekelijks (regio 4%).

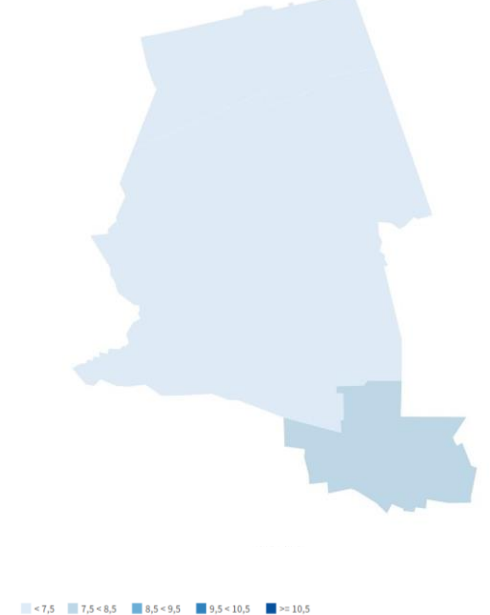
In 2021 gaf 2% van de 13 t/m 16 jarigen aan de afgelopen 4 weken **wiet** te hebben gebruikt. Dat percentage wijkt niet af van de regio.

Roken 18-65 jaar

Bron: www.ijssellandscan.nl

Roken 65- plus

Er is weinig verschil in het percentage rokers tussen de kernen. Dit geldt voor zowel volwassenen als ouderen.

GALA

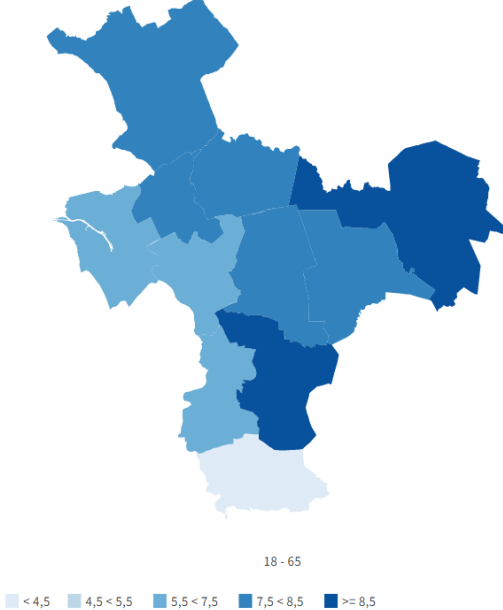
Gezond en Actief Leven Akkoord

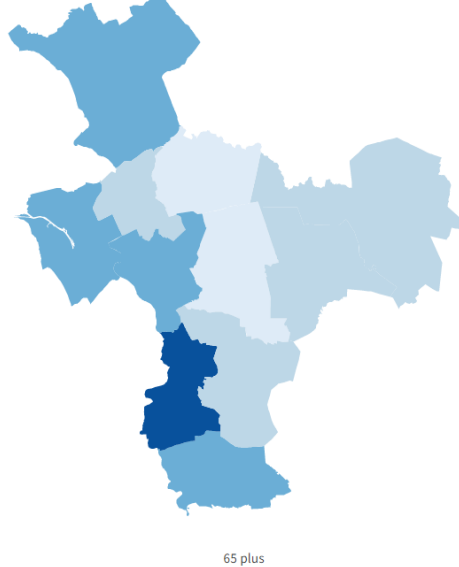
IJsselland

Een gezonde leefstijl – alcohol

Overmatig alcoholgebruik 18-65 jaar

Overmatig alcoholgebruik 65 - plus

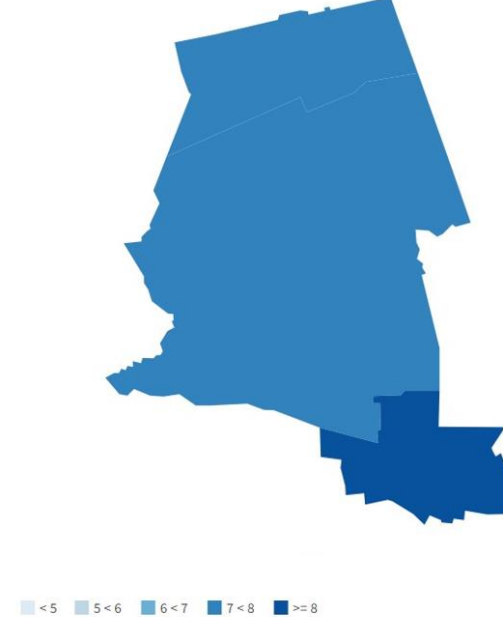

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen drinkt 7% van de 65-plussers overmatig veel **alcohol** (voor mannen >21 glazen per week, voor vrouwen >14 glazen per week). Dat is vergelijkbaar met het regionale percentage.

In Dalfsen heeft in 2021 36% van de jongeren (13 t/m 16 jaar) ooit een heel glas alcohol gedronken en 29% van de jongeren heeft aan **binge drinken** gedaan. Deze percentages liggen hoger dan in de regio (respectievelijk 31% en 22%).

Overmatig alcoholgebruik 18-65 jaar

Bron: www.ijssellandscan.nl

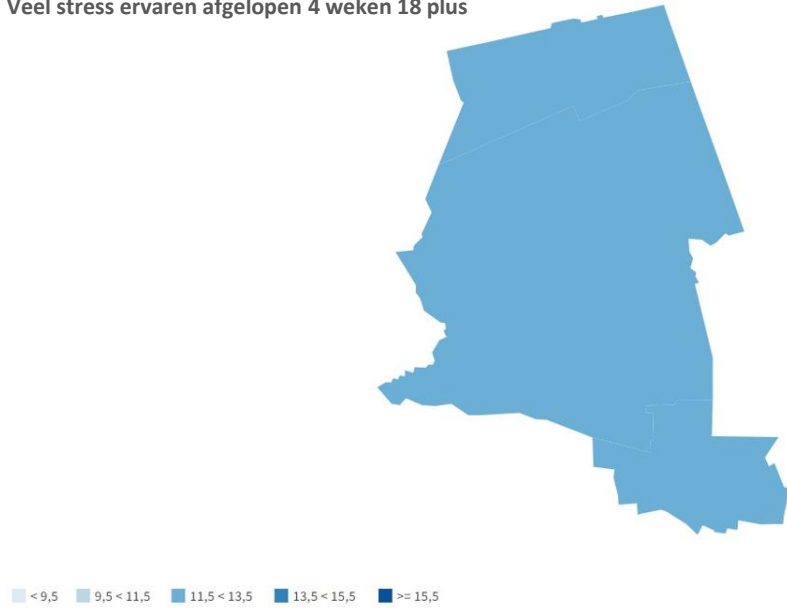
Overmatig alcoholgebruik 65 - plus

In de gemeente Dalfsen zijn er geen verschillen in het percentage overmatig drinkers tussen de kernen.

Mentale gezondheid - stress

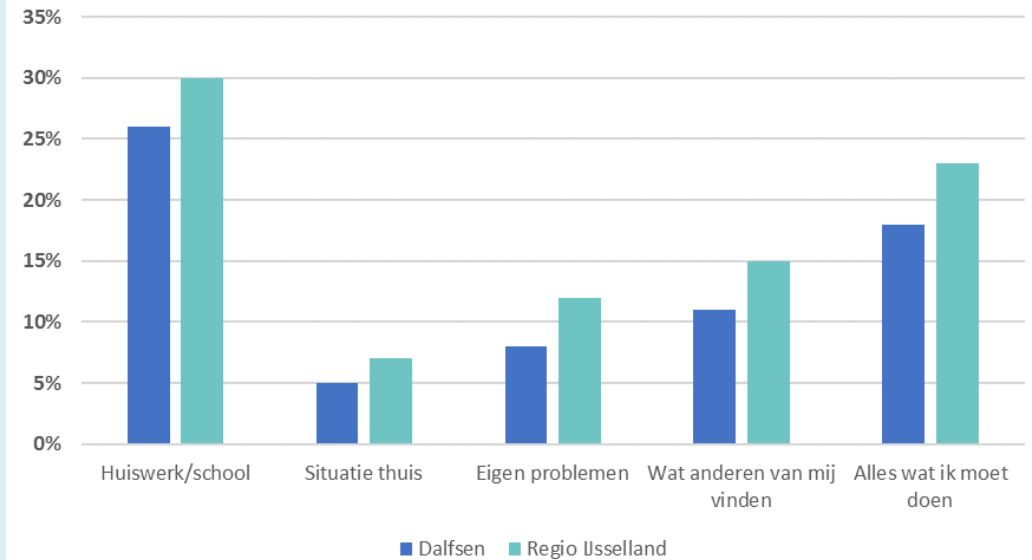
Veel stress ervaren afgelopen 4 weken 18 plus

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen heeft 13% van de volwassenen van 18 jaar en ouder de laatste 4 weken veel **stress** ervaren, in de regio is dat 16%. Er is geen verschil tussen de kernen.

Jongeren: redenen voor stress

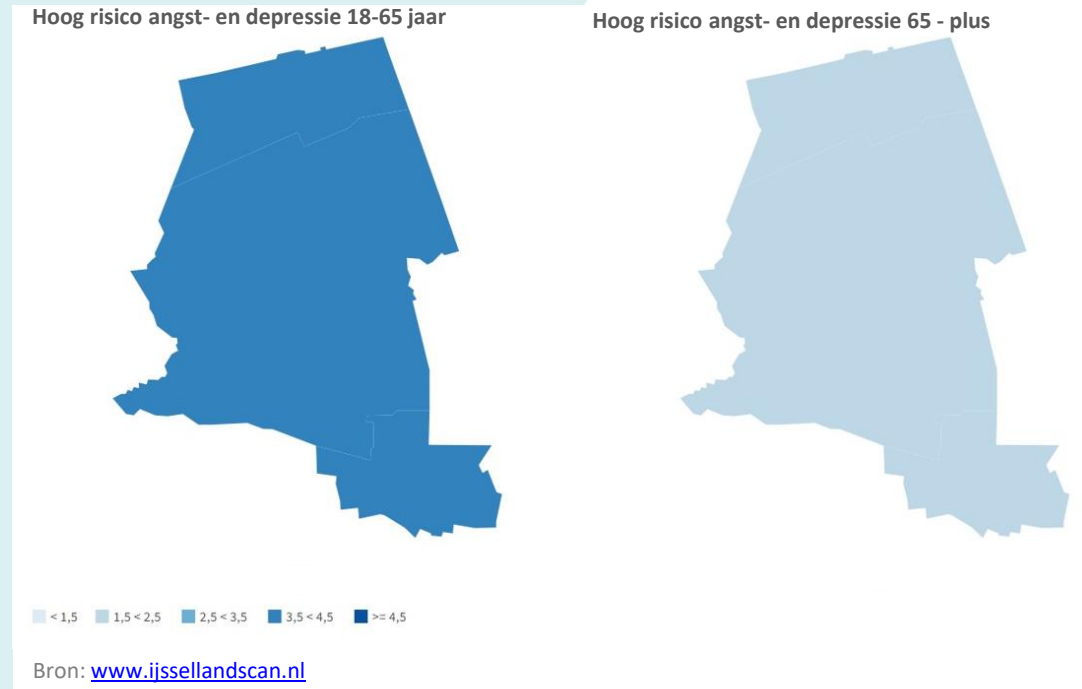
Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen gaf in 2021 33% van de jongeren van 13-16 jaar aan dat zij 'zeer vaak gestrest zijn door 1 of meer factoren'. Dat is minder dan in regio IJsselland (40%). Meest genoemde redenen voor stress zijn 'Huiswerk/school' (26%) en 'Alles wat ik moet doen' (18%).

Mentale gezondheid – angst & depressie

Kinderen en jongeren

In de gemeente Dalfsen heeft 9% van de kinderen en 6% van de jongeren een hoog risico op psychosociale problematiek (respectievelijk een verhoogde score op de SDQ of een verhoogde score op de MHI-5). Dit is vergelijkbaar met regio IJsselland.

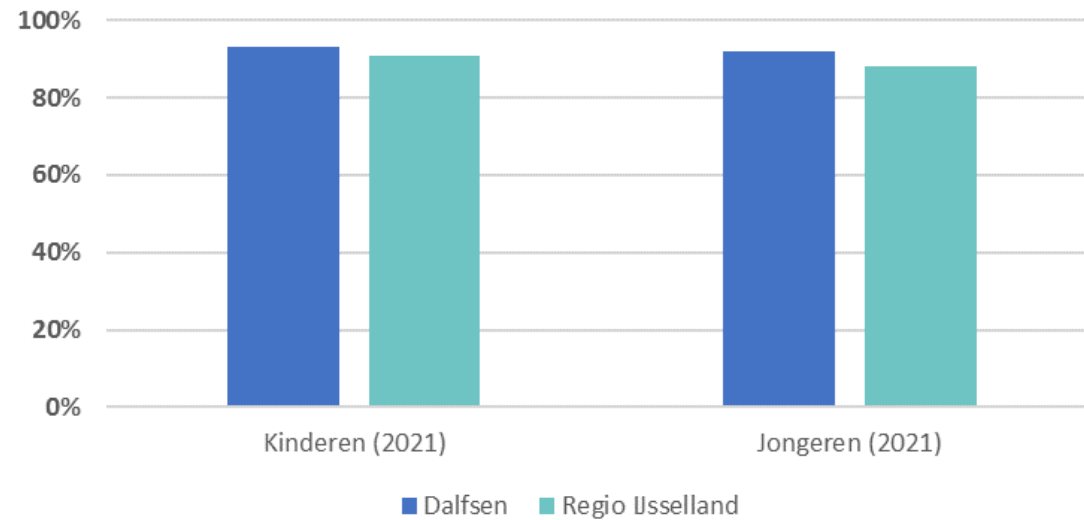

In de gemeente Dalfsen komt een hoog risico op angst- en depressiestoornissen voor bij 2% van de inwoners (18+) (regio: 5%). Er zijn geen verschillen tussen kernen voor zowel volwassenen als ouderen.

In 2022 is dit percentage gestegen naar 9% ten opzichte van 2020 (2%).

Mentale gezondheid – weerbaarheid

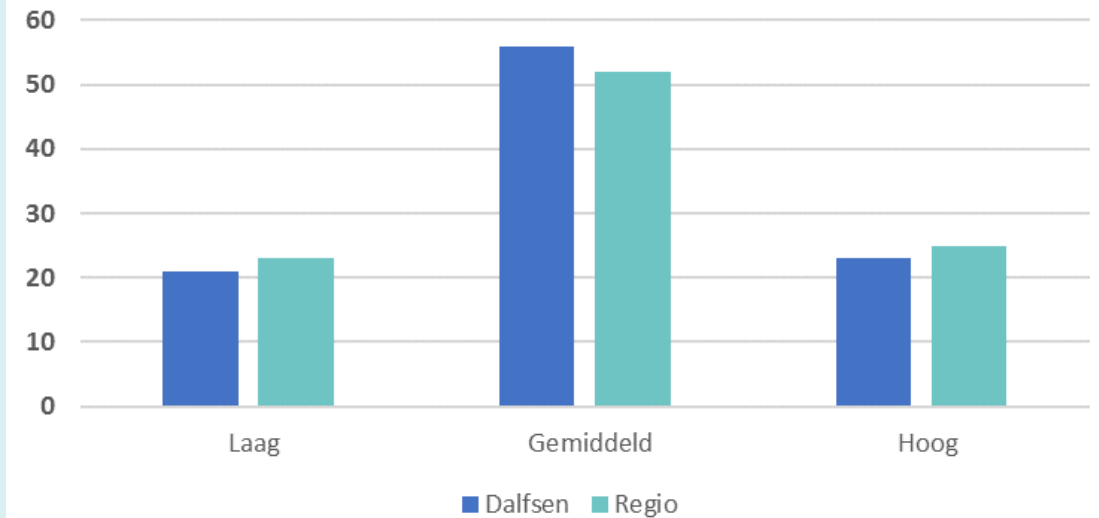
Weerbaarheid

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen verschilt de weerbaarheid van kinderen niet van de regio. Het percentage jongeren dat voldoende weerbaar is, ligt in de gemeente Dalfsen (92%) iets hoger dan in de regio (88%).

Veerkracht

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen is de veerkracht van inwoners in vergelijking met de regio vrijwel gelijk. De opleiding speelt een rol bij de weerbaarheid. Dertig procent van de inwoners met een lager onderwijsniveau heeft minder veerkracht, terwijl elf procent van de inwoners met een hoog opleidingsniveau minder veerkracht heeft.

GALA

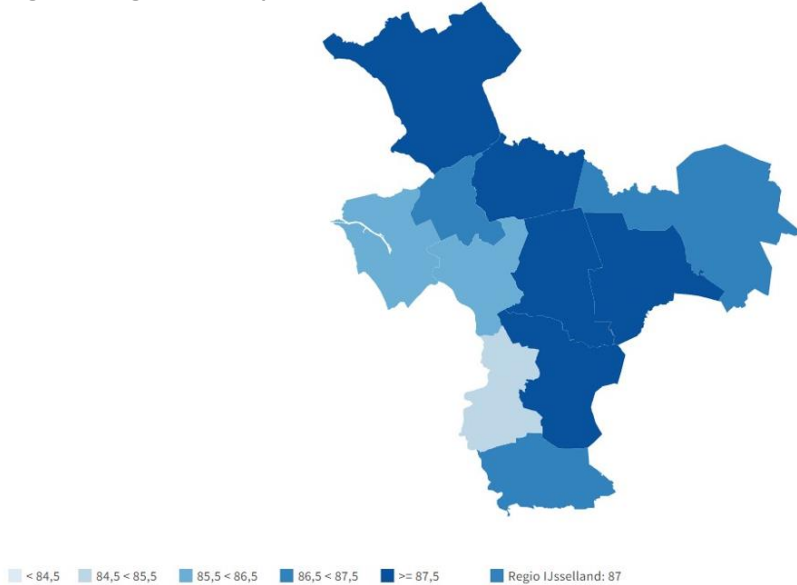
Gezond en Actief Leven Akkoord

IJsselland

Vitaal ouder worden – regie over eigen leven

Regie over eigen leven 65 plus

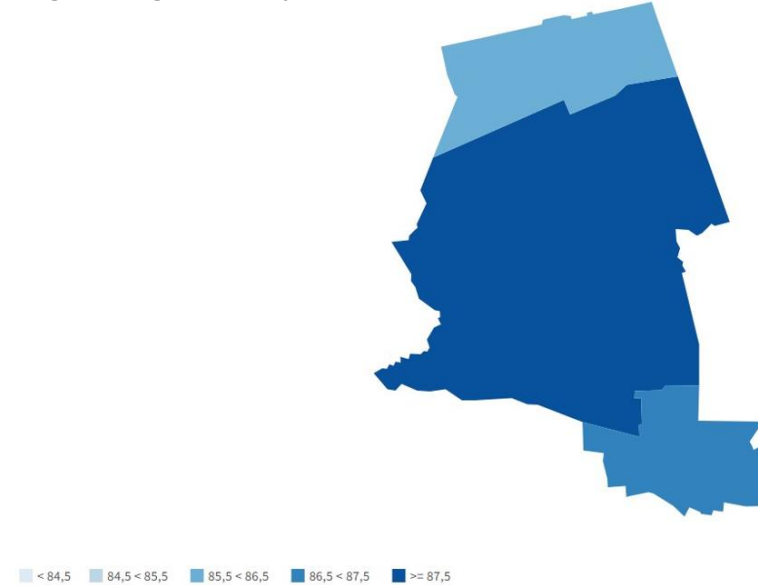

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen geeft 88% van de inwoners van 65 jaar en ouder aan matig of veel regie over eigen leven te hebben. In de regio is dat 87%.

Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder met voldoende regie over het eigen leven is gedaald naar 85% in 2022 (regio: 84%).

Regie over eigen leven 65 plus

Bron: www.ijssellandscan.nl

De verschillen tussen de kernen op het gebied van regie op eigen leven zijn klein.

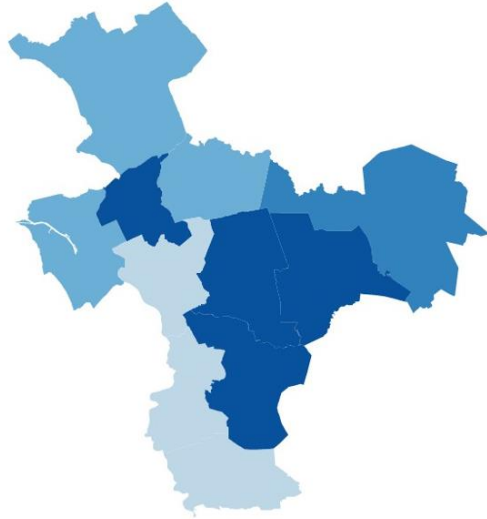
GALA
Gezond en Actief Leven Akkoord

IJsselland

Vitaal ouder worden – zingeving

Zingeving 65 plus

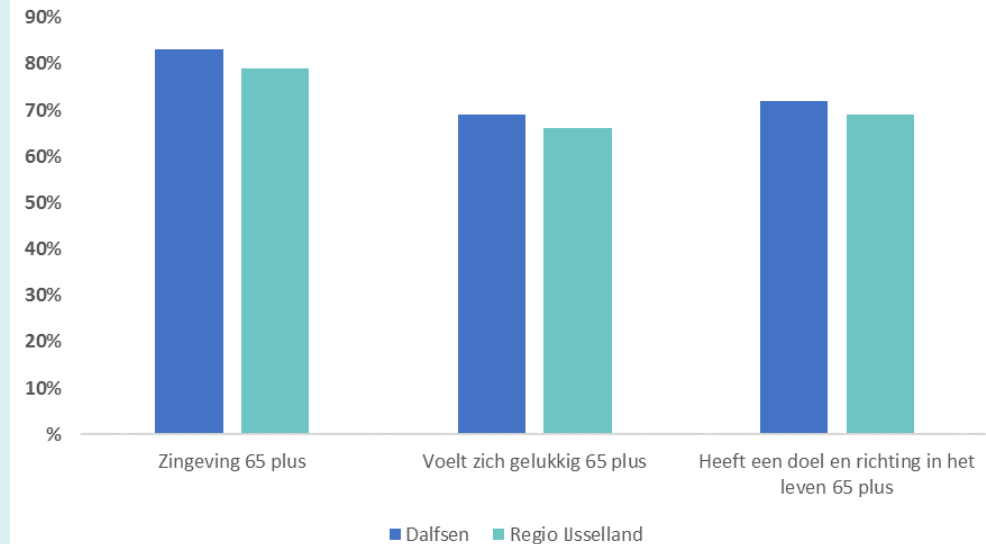

< 76 76 < 78 78 < 80 80 < 82 >= 82

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen geeft 83% van de inwoners van 65 jaar en ouder aan het leven zinvol te vinden. In de regio ligt dat iets lager: 79%.

Zingeving, geluk en doelen in het leven

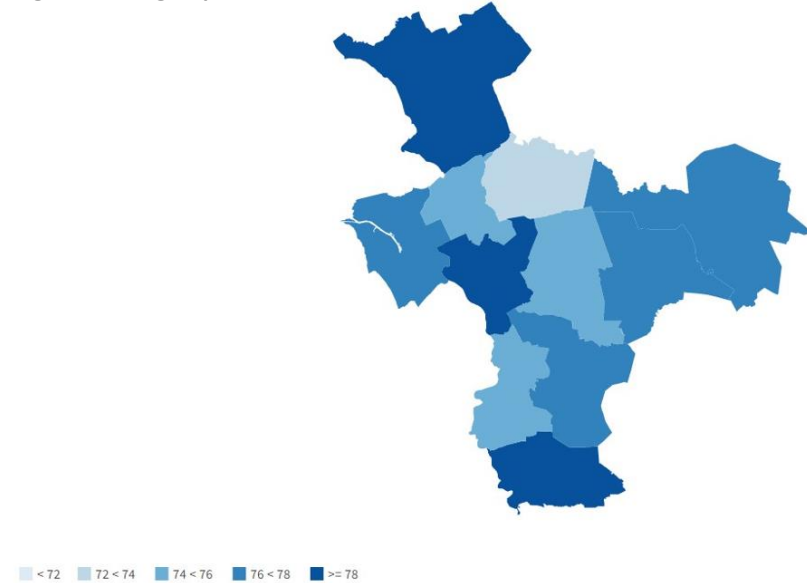
Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen voelt 69% van de 65-plussers zich gelukkig en heeft 72% een doel en richting in zijn/haar leven. In de regio is dat respectievelijk 66% en 69%.

Het percentage inwoners (18+) dat zich gelukkig voelt is gedaald van 68% in 2020 naar 61% in 2022. Voor ouderen gedaald naar 66% in 2022.

Vitaal ouder worden – vaardigheden

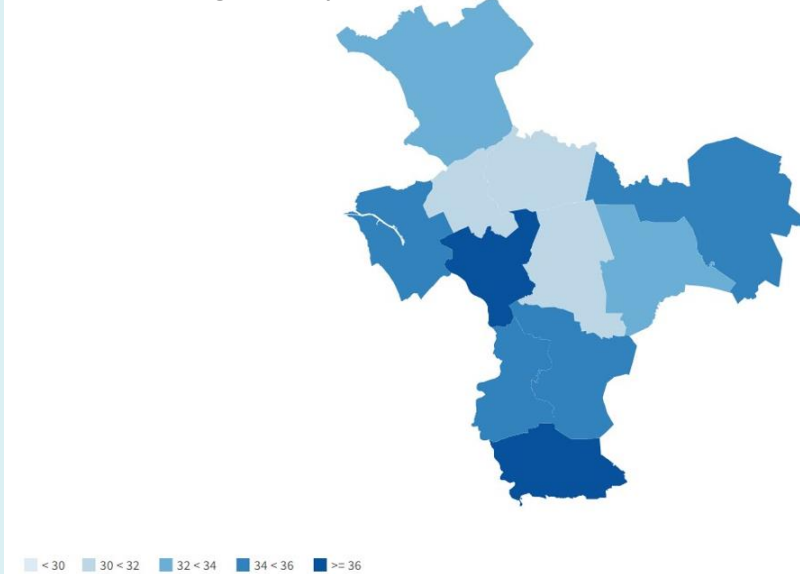
Digitaal vaardig 65 plus

Bron: www.ijsse-landscan.nl

In de gemeente Dalfsen is 74% van de inwoners van 65 jaar en ouder digitaal vaardig en kan bijvoorbeeld informatie opzoeken op het internet, e-mailen, online aanvragen doen of afspraken maken en internetbankieren. In de regio is dat 78%.

Gezondheidsvaardigheden 65 plus

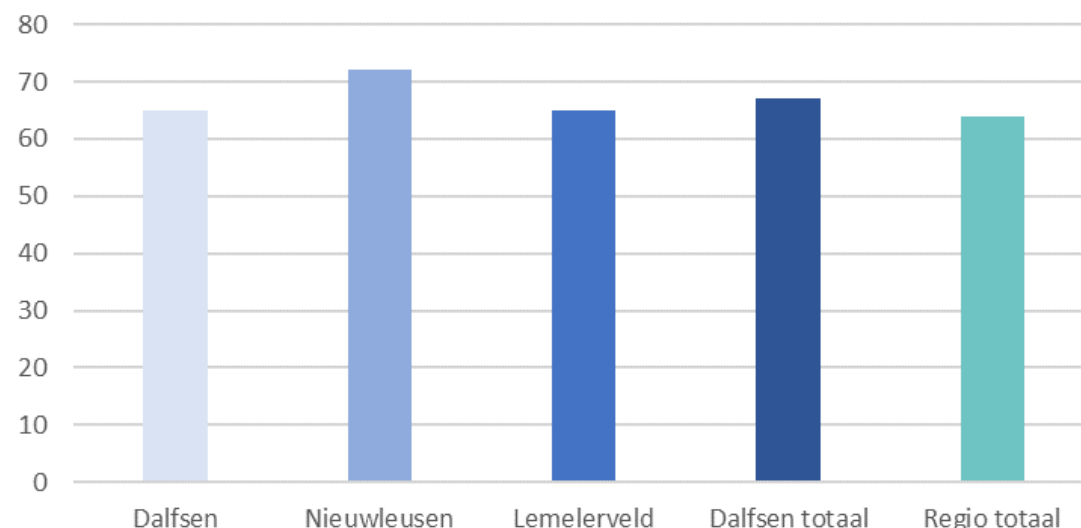

Bron: www.ijsse-landscan.nl

Gezondheidsvaardigheden zijn de vaardigheden van mensen om informatie over gezondheid te verkrijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken. Van de inwoners van 65 jaar en ouder in de gemeente Dalfsen heeft 30% voldoende gezondheidsvaardigheden. In de regio is dat 35%.

Vitaal ouder worden – wonen en vallen

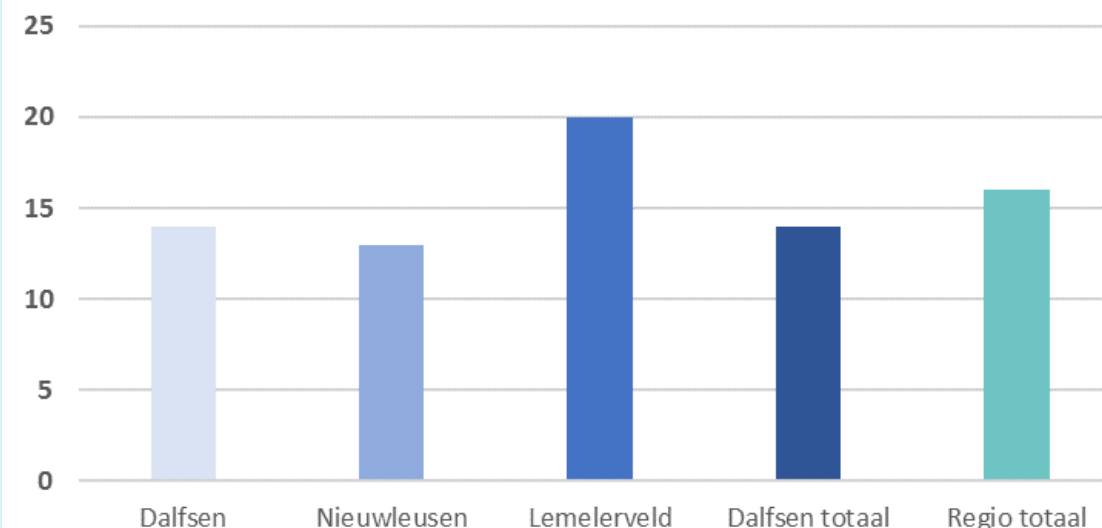
Woning geschikt om oud(er) in te worden

Bron: www.ijssellandscan.nl

In gemeente Dalfsen geeft 67% van de inwoners van 65 jaar en ouder aan dat het huis levensloop bestendig is, 10% zegt te willen verhuizen. Belangrijkste redenen om te willen verhuizen zijn het onderhoud van de tuin en problemen met de trappen. Meest genoemde wensen voor een andere woning voor inwoners die willen verhuizen zijn: gelijkvloers wonen, dichtbij voorzieningen en een woning met 2 slaapkamers.

Is gevallen in de afgelopen 3 maanden

Bron: www.ijssellandscan.nl

In de gemeente Dalfsen ligt het percentage inwoners (65 jaar en ouder) dat in de afgelopen 3 maanden gevallen is op 14%. In de regio is dat 16%.

Het percentage ouderen dat in de afgelopen 3 maanden is gevallen is gestegen in 2022 naar 20% (regio: 21%).

Vitaal ouder worden – kwetsbaarheid

Broosheid: Algemene broosheid

Percentage

- 8 - 15
- 15 - 20
- 20 - 25
- 25 - 30
- 30 - 40
- 40 - 60
- Geen gegevens

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methodiek RIVM

Deze kaart toont voor de regio GGD IJsselland het aandeel mensen van 65 jaar en ouder met toenemende kwetsbaarheid (of broosheid). Bij een toenemende kwetsbaarheid is er sprake van een verminderde 'reservecapaciteit'. Daardoor kunnen kleine kwalen of, normaal gesproken, onschuldige incidenten, zoals een toevallige valpartij, eenvoudig uitgroeien tot grote gezondheidsproblemen.

In de gemeente Dalfsen ligt het percentage kwetsbare ouderen (65 jaar en ouder) op 24%. Dit is vergelijkbaar met de regio (26%).

Indicatoren Dalfsen vs. kernen

	Dalfsen	Nieuwleusen	Lemelerveld	Gemeente Dalfsen	Regio IJsselland
Goed ervaren gezondheid	83%	83%	84%	86%	82%
Voldoen aan beweegnorm	51%	49%	52%	52%	52%
Wekelijks sporten	49%	46%	49%	51%	49%
Roken	14%	15%	15%	12%	17%
Alcohol drinken (in afgelopen 12 maanden)	82%	81%	82%	83%	81%
Overgewicht (BMI>25)	50%	52%	52%	50%	50%
Mantelzorger	16%	16%	16%	17%	14%
Vrijwilligerswerk	39%	37%	38%	38%	32%
Hoog risico op angststoornis of depressie	4%	4%	4%	2%	5%
Veel stress	13%	13%	13%	13%	16%
Eenzaam	41%	42%	40%	40%	42%
Chronisch ziek	30%	30%	30%	28%	31%
Kwetsbaar (65+)	23%	25%	26%	24%	26%
Moeite met rondkomen	6%	6%	6%	7%	10%

Bron: www.ijssellandscan.nl 2020

De cijfers per kern zijn geschatte cijfers. Deze moeten met voorzichtigheid gebruikt worden. De cijfers geven een benadering van het werkelijke percentage en worden hier alleen weergegeven om mogelijke verschillen tussen de kernen en de gemeente aan te geven.